

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри

«___» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО РІВНЯ МАГІСТР

Тема: «Шляхи формування привабливого інвестиційного клімату в економіці України»

Виконала: Вікторія ЦИРУЛИК

Керівник: к.е.н., доц. Ганна БЕЛІНСЬКА

Консультанти з розділів:

Розділ 1: Ганна БЕЛІНСЬКА

Розділ 2: Ганна БЕЛІНСЬКА

Розділ 3: Ганна БЕЛІНСЬКА

Нормоконтролер із ЄСКД (ЄСПД):

ст. викладач Юлія ДИЯК

Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра бізнес-аналітики та цифрової економіки
Освітній ступінь «Магістр»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри бізнес-
аналітики та цифрової економіки

_____ Наталія КАСЬЯНОВА

« ____ » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента: Вікторії Цирулик

Тема роботи: Шляхи формування привабливого інвестиційного клімату в економіці України

затверджена наказом ректора № 1966/ст від 23.09.2021 р.

1. Термін здачі студентом закінченої роботи на кафедрі: 06.12.2021
2. Вихідні дані до роботи: статистичні дані, нормативно-правова база, електронні інформаційні джерела, матеріали періодичних видань
3. Зміст дослідження: Вступ. У першому розділі дипломної роботи розглянутий теоретичний базис аналізу інвестиційної привабливості країни: визначені основні поняття та їх взаємозв'язок та взаємозумовленість, досліджені фактори формування інвестиційної привабливості країни. Другий розділ присвячений аналізу поточного стану інвестування в Україні та визначенню позицій країни у міжнародних інвестиційних рейтингах. Третій розділ акцентується на практичних та перспективних аспектах теми: проаналізовано динаміку основних показників, що формують інвестиційну привабливість держави та

впливають на неї. Основну увагу приділено питанням детінізації економіки та подоланню корупції, як визначальних чинників покращення національної інвестиційної привабливості та міжнародного іміджу.

Висновки. Список використаних джерел. Додатки

4. Перелік обов'язкових демонстраційних матеріалів: таблиці: класифікація інвестицій, фактори, котрі є основою інвестиційного клімату держави, прямі інвестиції (капітал акціонерів) в економіці України по регіонах (2010-2019), позиція України у світових рейтингах,

рисунки: Прямі інвестиції в Україну, млн. доларів США, Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну, млн. дол. США,

Структура прямих закордонних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності, Вплив іноземних інвестицій на економіку країн-

експортерів та країн-імпортерів, Фактори, що впливають на прямі іноземні інвестиції в Україну, Фактори інвестиційної привабливості України,

Класифікація факторів, що впливають на залучення ІІ на підприємства, Групи факторів впливу на залучення ІІІ, Використання в інвестиційному процесі отриманих соціально-економічних результатів, Напрямки

соціально-економічної політики України, Модель інвестиційної підтримки інноваційного соціально-економічного розвитку, Причини низької

реалізації інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку, Варіанти державного регулювання інвестиційної моделі соціально-економічного

розвитку, Пріоритетні напрями іноземних капіталовкладень в Україні за 2020 рік, Динаміка залучення ІІІ в Україну, Пріоритетні напрямки для

залучення інвестицій, Іноземні інвестиції в енерго-сектор України, млрд.дол.

Календарний план

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Отримання завдання на кваліфікаційної роботу	01.10.2021	виконано
2	Огляд літератури за темою	04.10.2021	виконано
3	Сутність та види інформаційних систем	14.10.2021	виконано
4	Етапи розвитку інформаційних систем на основі процесного підходу	24.10.2021	виконано
5	Вплив штучного інтелекту та хмарних технологій на ERP системи	04.11.2021	виконано
6	Аналіз ринку ERP-систем	14.11.2021	виконано
7	Методології розробки інформаційної системи підприємства	24.11.2021	виконано
8	Інформаційна система фірми з прокату автомобілів ТОВ «АвтоТайм»	31.11.2021	виконано
9	Аналіз отриманих результатів	05.12.2021	виконано
10	Розробка слайдів та написання доповіді	07.12.2021	виконано
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	08.12.2021	виконано
12	Корегування роботи за результатами попереднього захисту	15.12.2021	виконано
13	Остаточне оформлення кваліфікаційної роботи та слайдів	18.12.2021	виконано
14	Підписання відгуку та рецензії	20.12.2021	виконано
15	Захист кваліфікаційної роботи у ДЕК	28.12.2021	виконано

5. Дата видачі завдання: 01.10.2021

Керівник:

д.е.н., доцент

_____ Ганна БЕЛІНСЬКА

Завдання прийняла для виконання _____ Вікторія ЦИРУЛИК

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Шляхи формування привабливого інвестиційного клімату в економіці України» 90 с., 18 рис., 4 табл., 39 літературних джерел.

ІНВЕСТУВАННЯ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ,
ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ
ПОТЕНЦІАЛ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що опосередковують процес формування інвестиційної привабливості держави та її реалізацію, а предмет – інвестиційна привабливість на макрорівні як економічний феномен та її стан в Україні.

Метою дипломної роботи є на основі дослідження теоретичного підґрунтя інвестиційної привабливості країни та факторів її формування проаналізувати стан привабливості України та визначити головні шляхи її покращення.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі підготовки роботи: синтез, аналіз, класифікація, графічна візуалізація, індукція та дедукція, статистичні методи, порівняння, групування.

Методологічною основою дипломного дослідження є сукупність методів, прийомів і принципів наукового дослідження. Методи наукових узагальнень, порівняльного аналізу, синтезу застосовано при дослідженні теоретичних основ формування інвестиційного клімату.

Інформаційною базою для написання дипломної роботи є спеціальна література, монографії, наукові статті з сутності, етапів та показників міжнародної торгівлі, статистичні дані статистичні дані на UKRSTAT, дані численних міжнародних рейтингів, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ.....	12
1.1 Економічна сутність та класифікація інвестування.....	12
1.2 Специфіка інвестиційного клімату та фактори, що його формують.....	18
1.3 Методи для оцінювання інвестиційного клімату в Україні....	23
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ.....	28
2.1 Інвестиційний клімат в Україні та його вплив на інвестиційну діяльність.....	28
2.2 Визначення наявних проблем залучення іноземних інвестицій в економіку України.....	39
2.3 Напрями активізації інвестиційної діяльності в національній економіці.....	46
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ.....	51
3.1 Основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування.....	51
3.2 Інвестиційна модель соціально-економічного розвитку України.....	60
3.3 Пріоритетні напрямки інвестування в Україні.....	73
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	92

ВСТУП

Інвестиційна діяльність завжди була в центрі розвитку економіки. Інвестиції є основою для розвитку країни, а інвестиційна діяльність має великий вплив на функціонування господарської діяльності, економічного та соціального розвитку суспільства. Завдяки інвестиціям на підприємстві відбувається удосконалення технічної бази, самої продукції, здійснюється дослідна робота, на рівні держави – поліпшується інвестиційний клімат, країна стає конкурентоспроможною на світовому ринку. Саме тому дослідження інвестиційного клімату та проблем щодо ефективного функціонування інвестиційної діяльності є важливим кроком для економічної стабільності та розвитку країни в загалом.

В умовах розвитку економічної кризи активізація інвестиційної діяльності стає одним із пріоритетних завдань, що вимагає невідкладного вирішення на всіх рівнях господарювання. Без розв'язання цієї проблеми стають неможливими перспективи оновлення виробництва на якісно новому рівні, підвищення ефективності господарської діяльності, створення конкурентоздатної економіки світового рівня.

В процесі економічного відтворення прямі іноземні інвестиції виконували багато важливих суспільних функцій, сприяючи певній трансформації галузевої структури української економіки та притаманних їй відносин власності. Ці процеси відображені в диференціації прямих іноземних інвестицій за галузями національного господарства та країнах-донорах інвестицій.

В Україні іноземні інвестиції є визначальною передумовою розвитку національної економіки та важливим індикатором умов підприємницької діяльності, саме тому виникає необхідність зосередити увагу на питаннях іноземного інвестування. Особливої гостроти проблеми іноземного

інвестування набувають саме зараз, коли українське суспільство, а не лише національна економіка, опинилось у стані загострення та поглиблення кризових явищ.

В умовах розвитку сьогодення українську економіку щонайменше на 50% можна визначати як «тіньова», причина полягає в слабкості державних інститутів та законодавчої системи. Несприятливий інвестиційний клімат в Україні включає в себе адміністративні перешкоди, складну систему ліцензування, високий рівень оподаткування і реструктурні функції податкової адміністрації. З огляду на це у світі є більш привабливі для інвесторів країни, ніж Україна, тому і МВФ прогнозує зниження потоку інвестицій до країн Східної Європи. На сучасному етапі головним завданням для України є створення сприятливих умов для інвесторів. Важко робити довгостроковий інвестиційний прогноз, проте можна говорити про чинники, від яких залежатиме обсяг інвестицій. Якщо процес ефективних реформ буде продовжено, це стане важливим аспектом привабливості для іноземних інвесторів.

Актуальність теми дослідження полягає в тому що важливу роль у розвитку української економіки відіграє структура та обсяг залучених інвестицій; даний процес є головним компонентом до інтеграції вітчизняної економіки у світове господарство, тому органи влади намагаються здійснити структурні зміни, щоб покращити імідж України для припливу інвестиційного капіталу.

Мета роботи розкрити специфіку та проаналізувати поточний стан інвестиційного клімату України, знайти шляхи для удосконалення існуючої ситуації. Відповідно до поставленої мети, у ході дослідження необхідно виконати наступні поставлені завдання:

- розкрити сутність понятійно-термінологічного апарату теми дослідження;

- розглянути усі можливі методи, що використовуються для оцінки інвестиційного становища в країні, регіоні тощо;
- вивчити процес формування інвестиційного клімату в Україні в роки незалежності та з'ясувати негативні і позитивні чинники, що впливають на нього;
- проаналізувати нинішню специфіку вітчизняного інвестиційного ринку;
- вивчити особливості інвестиційної привабливості окремих регіонів та галузей вітчизняної економіки;
- проаналізувати динаміку інвестиційної активності в Україні, а також визначити частку іноземних вкладень в загальній структурі;
- детермінувати можливі напрямки, зміни та сфери для покращення інвестиційного клімату у прогнозованому майбутньому.

Об'єктом дослідження є: інвестиційний клімат в Україні.

Предмет дослідження: динаміка інвестиційного ринку в Україні за період незалежності; чинники, що впливають на це; сучасні методи та практики передових країн світу для активізації інвестиційної діяльності, шляхи вдосконалення інвестиційного клімату.

Огляд літератури: для вивчення даного питання були використані праці в галузі макроекономічних досліджень, публікації на офіційних сайтах державних органів України та інших країн, статистичні дані різних Міністерств та державних відомств, законодавчі документи та нормативно-правові акти, наукові статті як українських, так і іноземних економістів, бізнесменів, соціологів, журналістів, експертів, експертні оцінки рейтингових агентств, що дають змогу проаналізувати динаміку інвестиційної діяльності нашої держави. Значну увагу дослідженням проблем залучення іноземних інвестицій в національну економіку приділяли такі вчені, як М. Д. Лесечко, А. О. Черемис, О. М. Черемис, аналізували особливості інвестиційного клімату в Україні та його вплив на

інвестиційні процеси. Вплив інвестицій на інноваційні процеси в країні розглядався в наукових працях О. Д. Данілова, А. С. Музиченка, Г. М. Филюк та інших. Причини низького рівня інвестиційної активності досліджували В. М. Герзанич, В. В. Козик. Науковці визначають різні підходи до вирішення проблеми залучення іноземного інвестування для розвитку національної економіки взагалі, проте менше уваги приділено комплексному аналізу й оцінці сучасного стану залучення іноземних інвестицій в національну економіку для підвищення її конкурентоспроможності, вирішення соціальних проблем суспільства та забезпечення добробуту нації.

Крім того, були використані достовірні статистичні дані щодо економічної активності окремих регіонів та України в цілому за період 1991-2019, отримані з сайтів Державної служби статистики, міжнародних організацій, агенств, фондів та банків, до уваги брались підсумки відповідних наукових конференцій.

У процесі виконання дипломної роботи були застосовані наступні *методи дослідження*: історичної абстракції, порівняльного та системного аналізу, гіпотетико-дедуктивний підхід, статистичної оцінки інвестиційного клімату, загальнонауковий, факторного та структурного аналізу для розуміння чинників впливу та місця закордонних капіталовкладень в загальнодержавній структурі, систематизації та синтезу, системного підходу, вимірювання й класифікації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні шляхів формування інвестиційного клімату України.

Інформаційною базою для написання дипломної роботи є спеціальна література, монографії, наукові статті з сутності, етапів та показників міжнародної торгівлі, статистичні дані статистичні дані на UKRSTAT, дані численних міжнародних рейтингів, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених.

Значущість отриманих результатів полягає в визначенні сутності інвестиційного клімату, визначення перешкод для поліпшення інвестиційного клімату.

Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, списку використаних джерел.

У першому розділі розкрито сутність та особливості формування інвестиційного клімату.

У другому розділі здійснено аналіз інвестиційної привабливості України.

У третьому розділі запропоновано шляхи поліпшення інвестиційної привабливості України.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІТАМУ В УКРАЇНІ

1.1 Економічна сутність та класифікація інвестування

Інвестиції — це здійснення економічних проектів у даному періоді, з розрахунком на те, щоб здобути прибутки у майбутньому.

Згідно з Законом України № 1560-ХІІ від 18.09.91 «Про інвестиційну діяльність» під інвестиціями розуміють усі типи майнових, інтелектуальних цінностей, котрі вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності. Як наслідок створюється прибуток або досягається соціальний ефект.

Такими цінностями можуть бути:

- Цільові банківські внески, грошові кошти, паї, акції та інші цінні папери;
- Рухоме та нерухоме майно;
- Майнові права, які витікають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- Знання, оформлені у вигляді навичок, виробничого досвіду й технічної інформації, що потрібні для організації того чи іншого виробництва (технологічні, технічні, комерційні, тощо);
- Право користуватися землею та іншими цінностями.

Класифікація інвестицій наведена у табл.1.1.

Як категорія економіки на ступені держави, інвестиції виконують такі функції:

- Здійснення політики розширеного відтворення;
- Ріст науково-технічного прогресу;

- Перебудова структури суспільного виробництва;
- Збалансований розвиток усіх галузей народного господарства і

ін.

Таблиця 1.1 Класифікація інвестицій

Класифікаційна ознака	Вид інвестицій	Визначення
по об'єктах вкладення засобів	реальні інвестиції	це вкладення у формування нових підприємств та реконструкцію й технічне переозброєння вже створених підприємств. У цій ситуації підприємство-інвестор, вкладаючи кошти, підвищує власний виробничий капітал – основні виробничі фонди та важливі для їх функціонування оборотні кошти
	фінансові інвестиції	це вкладення засобів у фінансові інструменти (в основному цінні папери)
по характеру участі у справах підприємства	прямі інвестиції	це господарські операції, що допускають внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на право брати участь в управлінні підприємством
	непрямі або портфельні інвестиції	це господарські операції, що передбачають придбання цінних паперів та інших фінансових активів за кошти на фондовій біржі. Інвестор отримує дивіденди, але він немає права на управління підприємством

по періоду інвестування	короткотривалі (до 1 року)	вкладення у короткострокові депозитні внески, державні, корпоративні облігації та інші фінансові активи зі строком погашення до 1 року
	довготривалі (більше 1 року)	вкладення в основне виробництво, інноваційну діяльність, цінні папери та інші фінансові активи з терміном погашення більше 1 року
по формах власності інвесторів	приватні	інвесторами виступають фізичні особи, а також юридичні особи з приватним капіталом
	державні	інвесторами є державні і місцеві органи влади, держпідприємства інвестують засоби з бюджетних фондів
	іноземні	роль інвесторів виконують закордонні фізичні і юридичні особи
	сумісні	інвесторами виступають суб'єкти різних держав
За регіональною ознакою	внутрішні інвестиції	інвестування засобів в об'єкти у межах держави
	зовнішні	засоби інвестуються поза межами певної держави
по рівню ризиків	венчурні інвестиції	ризиковані вкладення капіталу, зумовлені необхідністю фінансування дрібних інноваційних фірм у галузях нових технологій. Це вкладення в акції нових підприємств або підприємств, котрі здійснюють свою діяльність

		у нових сферах бізнесу та пов'язані з високим рівнем ризику. Венчурні інвестиції спрямовуються на проекти, які не пов'язані між собою, але мають значний рівень ризику, оскільки розраховується на швидку окупність вкладених коштів
	ануїтет	інвестиції, які дають вкладнику певний прибуток продовж регулярних інтервалів часу. Здебільшого це вкладення коштів у страхові й пенсійні фонди

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій (відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність») [20].

Інвестиційна діяльність — один із найважливіших аспектів функціонування будь-якої комерційної організації. Причинами необхідності інвестицій є:

- Оновлення існуючої матеріально-технічної бази;
- Збільшення обсягів виробництва;
- Опанування новим видом діяльності.

Об'єктом інвестиційної діяльності може виступати будь-яке майно, у тому числі: основні фонди й оборотні кошти (у всіх галузях та сферах народного господарства), цільові грошові внески, науково-технічна продукція, цінні папери, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, майнові права.

Суб'єктом інвестиційної діяльності — громадяни і юридичні особи України та іноземних держав. Суб'єктів поділяють на інвесторів та учасників інвестиційних процесів.

Інвестори — це суб'єкти інвестиційної діяльності, котрі приймають рішення про вкладення коштів у об'єкти інвестування. Учасники інвестиційної діяльності забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень чи на підставі доручення інвестора.

Управління інвестиційною діяльністю лише на рівні підприємства

На рівні підприємства, управління інвестиційною діяльністю спрямоване на забезпечення втілення найефективніших форм вкладення капіталу. Таким чином, управління інвестиціями передбачає кілька етапів.

Перший етап управління інвестиціями – це аналіз інвестиційного клімату. Він включає вивчення наступних прогнозів:

- Динаміки ВВП, національного прибутку та об'єм виробництва промислової продукції;
- Розвитку приватизаційних процесів;
- Динаміки розподілу національного прибутку;
- Державного законодавчого регулювання інвестиційної діяльності;
- Розвитку спеціальних інвестиційних ринків, передусім фондового і грошового.

Другий етап - вибір певних напрямів інвестиційної діяльності фірми на основі стратегії її фінансового та економічного розвитку. Насамперед фірма визначає галузеву спрямованість інвестиційної діяльності, а також основні форми інвестування на окремих етапах діяльності. Для цього досліджується інвестиційна привабливість окремих галузей економіки, а саме: кон'юнктура, динаміка, перспективи попиту на продукцію цих галузей). Також визначається привабливість регіонів:

- Місцерозташування, розвиток транспортної мережі, характеристика соціальних умов;
- Розвиток підприємницької інфраструктури;
- Природно-кліматичні умови тощо.

Третій етап - відбір певних об'єктів інвестування. Він починається з аналізу пропозицій на інвестиційному ринку.

Четвертий етап – визначення ліквідності інвестицій. Варто розуміти те, що внаслідок зміни інвестиційного клімату щодо окремих об'єктів інвестування очікувана прибутковість може помітно знизитися. Це повинно враховуватись підприємницькими фірмами під час здійснення інвестиційної діяльності. Необхідно ретельно відстежувати всі ці зміни та своєчасно приймати рішення про вихід з певних інвестиційних програм та реінвестування капіталу. Слід враховувати можливість даної ситуації стосовно всіх об'єктів інвестування. Тому спочатку варто оцінити ступінь ліквідності інвестицій та надати перевагу тим, котрі мають найвищий можливий рівень ліквідності.

П'ятий етап – визначення потрібного обсягу інвестиційних ресурсів та пошук джерел їх формування. Цей етап характеризується формулюванням загальної потреби в інвестиційних ресурсах, потрібних для реалізації інвестиційної діяльності підприємницької фірми в запланованих напрямках. Враховуючи це, результатом здійснення перерахованих заходів є формування інвестиційного портфеля, що є сукупністю інвестиційних програм, які здійснює фірма.

Шостий, останній етап – це керування інвестиційними ризиками. На даному етапі необхідно спочатку визначити ризики, з якими може зіткнутися фірма протягом інвестування по всіх об'єктах інвестування, а потім розробити заходи щодо мінімізації інвестиційних ризиків.

1.2 Специфіка інвестиційного клімату та фактори, що його формують.

Для окреслення інвестиційного клімату першочергово варто розуміти, що це сукупність умов, що забезпечують та сприяють діяльності українських і зарубіжних інвесторів, а саме: політичні, правові, економічні, соціальні.

Інвестиційний клімат – це сумарна характеристика сукупності організаційних, правових, політичних, соціальних, економічних, соціокультурних передумов, що призводить до привабливості та доцільності інвестування у певну систему господарства (до них належить: економіка країни, економіка регіону, економіка корпорації) [17, с. 367].

Задля забезпечення захисту прав інвесторів від інвестиційних ризиків, при яких може непередбачувано втрачатись дохід та капітал, потрібен сприятливий інвестиційний клімат.

Основними факторами, котрі є основою інвестиційного клімату держави, виділяють:

- Політичний фактор;
- Економічний чинник;
- Характеристика потенціалу країни;
- Організаційно-правовий фактор;
- Фінансовий фактор;
- Соціально-культурний фактор;
- Загальні умови господарювання;
- Розвиток ринкової економіки;
- Міжнародні відносини (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Фактори, котрі є основою інвестиційного клімату держави

Фактори	Ознаки
1. Організаційно-правовий фактор	- рівень управління інвестиційною діяльністю на рівні органів виконавчої влади; - дієва законодавча база.
2. Політичний фактор	- стабільна політична ситуація в країні; - рівень довіри суспільства до влади.
3. Економічний фактор	- стан економіки країни; - динаміка росту ВВП; - розмір внутрішнього та зовнішнього боргів; - рівень тіньової економіки.
4. Характеристика потенціалу країни	- наявність трудових, земельних, енергетичних, науково-технічних ресурсів.
5. Фінансовий фактор	- доходність бюджету; - розмір відсоткової ставки за кредитами; - сума вкладів на душу населення.
6. Соціально-культурний фактор	- рівень забезпеченості населення; - житлові умови; - рівень охорони здоров'я і медичного обслуговування; - рівень злочинності; - соціальний захист населення; - дотримання прав людини.
7. Міжнародні відносини	- міжнародний рейтинг країни; - співпраця з міжнародними організаціями; - дотримання норм і правил конвенції та договорів.
8. Розвиток ринкової економіки	- наявність вільної конкуренції; - рівень інфляції; - наявність ринку збуту; - рівень розвитку вільної конкуренції серед підприємств.
9. Загальні умови господарювання	- екологічна безпека; - розвиток галузей матеріального виробництва; - ступінь зносу основних виробничих засобів.

Наразі у країні створено розвинене правове поле для інвестування, адже потрібні гарантії для інвесторів були передбачені Законодавством України.

На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності — надання рівних умов діяльності з вітчизняними інвесторами. В межах країни діє національний режим інвестиційної діяльності, що забезпечує рівні умови для іноземних та вітчизняних інвесторів. На зарубіжні інвестиції в Україні націоналізація не розповсюджується.

Якщо іноземний інвестор припиняє інвестиційну діяльність, то йому гарантується наступне:

- Повернення інвестицій у натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мит, а також прибутку від інвестицій у грошовій чи товарній формі;
- Безперешкодне та негайне переведення за кордон доходів та інших коштів в іноземній валюті, отриманих на законних підставах внаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

Від 27.04.2010 № 2155 знято обов'язковість реєстрації закордонних інвестицій і потреба реєстрації інвестиції за двома різними процедурами, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання закордонних інвестицій і кредитування».

З 1 січня 2012 року набрав чинності Закон України № 2623 «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна». Він визначає правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна».

Прийнято Закон України № 2404-VI від 01.07.2010 «Про державно-приватне партнерство», котрий визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. Також передбачається регулювання відносин, що виникають при реалізації проектів в окремих сферах економічної діяльності, зокрема:

- Пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобуток;

- Виробництво, транспортування та постачання тепла та розподіл та постачання природного газу;
 - Охорона здоров'я;
 - Туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт;
 - Будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, колійних естакад, тунелів та метрополітенів, морських та річкових портів та їх інфраструктури;
 - Збирання, очищення та розподілення води;
 - Забезпечення функціонування зрошувальних та осушувальних систем;
 - Обробка відходів;
 - Виробництво, розподіл та постачання електричної енергії;
- управління нерухомістю [18].

Мета полягає у сприянні залученню та ефективному використанню вітчизняних і зарубіжних інвестицій задля забезпечення росту економічного стану України, прискорення її інтеграції до європейської та світової економічних систем. Також це необхідно для забезпечення права приватної власності та права на підприємницьку діяльність створено Раду закордонних і вітчизняних інвесторів на чолі з президентом України.

Прийнято Закон України № 2880-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прав концесіонерів». Були внесені зміни до Земельного кодексу України та Закону України «Про концесії» з метою посилення державних гарантій прав концесіонерів, що має створити сприятливі умови для об'єднання інтересів держави та бізнесу під час укладання та виконання договорів концесії.

Основними нововведеннями Податкового кодексу з інвестиційної діяльності є:

- Зменшення кількості податків з 98 до 50 видів податкових платежів;
- Стимулювання переходу України на інноваційну модель розвитку. Один із шляхів — поетапне зниження ставки податку на прибуток.
- Тимчасове (до 1 січня 2020 року) звільнення від оподаткування прибутку виробників біопалива на виробництво електричної та теплової енергії. У тому числі прибутку підприємств з видобутку та використання газу (метану) вугільних родовищ;
- Урегульовано питання оподаткування операцій із фінансового лізингу, що дозволить надати нові стимули цій формі інвестування
- Терміном на 10 років з 1 січня 2011 року звільняється від оподаткування прибуток, отриманий від надання готельних послуг у готелях категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» та «три зірки», враховуючи новозбудовані та реконструйовані, або у яких проведено капітальний ремонт, або реставрація існуючих будівель та споруд. Зокрема звільняються підприємства галузей легкої промисловості (окрім підприємств, що виробляють продукцію на давальницькій сировині), прибуток від продажу електричної енергії, що виробляється з відновлюваних джерел енергії, прибуток підприємств суднобудівної та літакобудівної промисловості [19].

Ключовими характерними особливостями в Україні, що негативно впливають на поліпшення інвестиційного клімату держави, є:

1. Відсутність в Україні сталої стратегії та відповідного національного плану дій, котрий забезпечував би всім суб'єктам економічних відносин рівні економічні права й зобов'язання у провадженні фінансово-економічної діяльності. Зосередження заходів державних стратегій та програм на розподілі державних коштів окремим групам суб'єктів господарювання призвело до викривлення конкурентних

можливостей на національному ринку та непрозорості у сфері розподілу ресурсів.

2. Обмеженість потенціалу залучення прямих зарубіжних інвестицій в Україну через приватизацію державних підприємств. Незважаючи на існування певної кількості державних компаній, під які можна залучати інвестиції, перспектива розвитку цього джерела залучення інвестицій обмежена вже у короткотривалому періоді. Подальше залучення прямих зарубіжних інвестицій до економіки України залежатиме від оперативності усунення невиправданих витрат, ризиків та бар'єрів для конкуренції, стимулюючих інвесторів здійснювати інвестиції [21].

3. Переобтяженість регуляторними нормами та складність податкової системи.

1.3 Методи для оцінювання інвестиційного клімату України

Умовою, яка необхідна при розгляді економічного розвитку країни та при підборі продуктивної та рентабельної сфери й галузі для реалізації капіталовкладень вважається синтез та дослідження інвестиційного клімату країни або області, галузі або сфери, яка вважається як сукупність усіх суспільних, економічних, політичних, демографічних обставин. Їхнє опрацювання дозволяє зрозуміти доцільність інвестування в ту чи іншу сферу.

Головними елементами інвестиційного клімату, які в повному розумінні декретують інвестиційну поведінку, вважають:

- Привабливість ділянки, котра відкрита для залучення капіталу;
- Інвестиційна активність ділянки.

Розуміння цього може дати оцінку чинникам та факторам, якими скеровуються вкладники.

У той самий час, активність на інвестиційному полі виходить з систематизації та вивчення всіх можливих фінансових ризиків і розборі об'єктивних передумов реалізації вкладень.

Для обґрунтування інвестиційного клімату часто асигнують увагу на подібних факторах, що формулюють їх ступінь, наприклад:

- Рівень фінансово-економічного просування та стабільності:
 - розвиток банківської системи,
 - прозорість функціонування центрального банку,
 - напрямок монетарної політики, рівень інфляції,
 - розмір процентної ставки,
 - стан національної грошової одиниці на міжнародному ринку та ін.;
- Рівень тінізації;
- Ступінь розвитку фіскальних галузей;
- Відкритість судової структури;
- Інвестиційна стратегія: законодавчі вимоги для інвестування міждержавного та зарубіжного, здатність вивозити основний капітал. [22, с.252 - 256].

Тому на теперішній стадії для розгляду й характеристики інвестиційного клімату відтіняють низку ключових методів дослідження. Частина економістів стверджує, що є два способи вивчення:

- Перший, котрий базується на поверхневому словесному аналізі за допомогою експертного опитування та складання свого роду моделі інвестиційного проекту в майбутньому на базі статистичних даних. Значення даного методу полягає в оцінці динаміки внутрішнього валового продукту, національного прибутку, його динаміки, величини виробничого

потенціалу держави, наявності належного законодавчого регулювання, розвитку фондового та грошового ринку;

- Другий — ґрунтується на узагальненні цих показників завдяки математичним обчисленням. Результат розраховується із застосуванням спеціальних аналітичних формул. Також використовують суму добутків факторів на їх зважений коефіцієнт. Останній спосіб обчислення використовується згідно з методикою І. Бланка, але на рівні регіонального опрацювання.

Відповідно до другого методу асигнують п'ять показників зі своєю значимістю, а саме:

- Ступінь піднесення регіону (35%);
- Інтенсивність діяльності регіонального інвестиційного середовища (15%);
- Демографічний розвиток (15%);
- Міра розвитку ринкової структури (25%);
- Наявність ризиків у фінансово-кредитній, політичній та валютній областях.

Цей засіб використовується зарубіжними інвесторами, оскільки забезпечує більш точнішу критику інвестиційного середовища та виконується у ключовому різноманітними консалтинговими фірмами. Використовуючи цей прийом розрахунку, часто застосовуються статичні відомості, запропоновані та складені Державною статистичною службою, Державною казначейською службою, Національним Банком та іншими, особливо при розучуванні регіонального інвестиційного клімату [22, с.252 – 258].

Цей прийом найбільш уживаний завдяки тому, що він згладжує зневіру до експертних оцінок, практичний при вживанні на економічних стадіях функціонування держави, що розходяться, надає перспективу адекватно охарактеризувати можливість доцільного капіталовкладення.

Однак, крім наведених, також виділяють ризиковий підхід, що має варіанти:

- Розгляд інвестиційної можливості, ризику. Цей підхід націлений на стратегічного інвестора, зокрема інвестиційний потенціал охарактеризовується на засаді макроекономічних даних, вводячи споживчий попит, число громадян, що проживають в певному регіоні, їх ступінь освітнього піднесення, присутність ґрунтовно розвиненої інфраструктури у комбінації із здобутками в наукових та технічних сферах. Відтак при розрахунку інвестиційного ризику передбачається можливість втрати заробітку, та вкладень. Дане обчислення здійснюється по кожному регіону окрему на базі небезпек у розбіжних галузях, опісля цього формується рейтинг.

- Аналіз ризиків, здійснених при капіталовкладенні; соціально-економічного потенціалу. Розглядаючи інвестиційне поле, в даному методі звертають увагу на різні чинники. У тому числі: людський потенціал, політичну ситуацію, стан в економічному аспекті та здатність уряду регулювати її, матеріальну основу.

Останню методику, що залишилася, на практиці неодноразово застосовують такі країни як: Японія, США, Німеччина, Люксембург, Естонія та інші, але кожен з них крім наведених показників акцентує і на інших питаннях, необхідних для дослідження і є актуальними для даної держави, кількість яких може коливатися від одиниць до кількох сотень. Розглядаючи практику не лише українську, а й зарубіжну, можна свідчити, що застосування даного методу дозволяє, крім вивчення головної мети – оцінки клімату — порівняти рівень ризику та евентуальні похибки при інвестуванні [6].

Висновки до 1 розділу

Підсумовуючи, слід сконцентрувати увагу на визначенні терміну «інвестиційного клімату», що мається на увазі як комплекс усіх умов фінансового існування держави, що ініціюють включення капіталу, спрямованого на його трансформацію на рентабельну частку. Так само, як вказувалось раніше, присутність відповідної сфери з метою інвестування означає сформованість країни у її функціональному аспекті.

Україна ж своїм зразком демонструє, що використання грамотного плану дій у сумі з конструктивним реформуванням супроводжується зміцненням фінансово-економічної платформи, за винятком величезної кількості недоліків, вирішення яких вважається важливою обставиною задля подальшого нарощування фінансової потужності. У такому разі, можна безперечно стверджувати, що український інвестиційний клімат набуває привабливого характеру для закордонних вкладників, обсяг капіталу яких порівняно значний.

2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

2.1 Інвестиційний клімат в Україні та його вплив на інвестиційну діяльність.

Сприятливий інвестиційний клімат вважається головним фактором залучення інвестицій для структурної розбудови економіки, запровадження інноваційних технологій, нарощування основних фондів підприємств, покращення рівня життя населення та швидкого економічного зростання держави. Досвід багатьох країн світу свідчить про доцільність залучення іноземних інвестицій. Чим активніший інвестиційний процес, тим швидше здійснюються ефективні ринкові перетворення. Іноземні інвестори після ухвалення рішення про залучення інвестицій, передусім, враховують інвестиційний клімат країни. Тому його покращення на сучасному етапі є головним завданням для України, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Україна має значний інвестиційний потенціал, у тому числі:

- Один із найбільших ринків у Європі;
- Має багаті природні ресурси;
- Володіє неабияким сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти);
- Має високий рівень наукових досліджень та розробок у багатьох сферах науки та техніки та значний науково-технічний потенціал;
- має добре розвинену інфраструктуру.

Крім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності порівняно дешевої кваліфікованої робочої сили та більш менш сформованого законодавства.

Однак, незважаючи на ці значні переваги, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається не на високому рівні, тому що інвестиційний клімат України є досить ризикованим (рис. 2.1). Збройний конфлікт на Сході України, звуження або закриття російського ринку негативно вплинули на платіжний баланс країни [23].

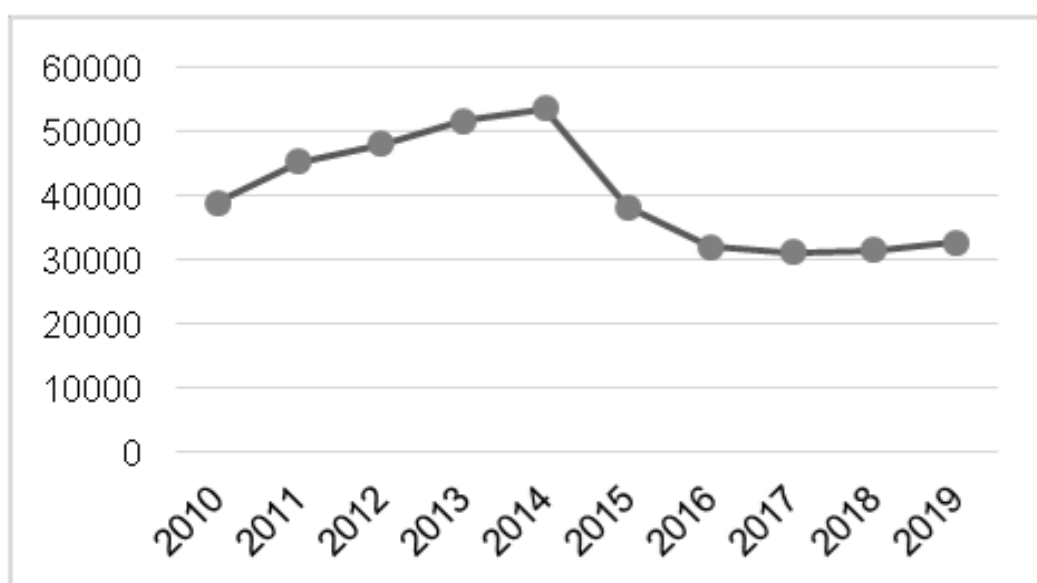

Рисунок 2.1 - Прямі інвестиції в Україну, млн. доларів США

Джерело: розроблено автором

На рисунку 2.1 можна побачити, що темпи залучення інвестицій сповільнилися через дестабілізацію економіки, спричинену збройним конфліктом у країні 2013-2014 років.

Найбільш затребуваною формою капіталовкладень для економік, що розвиваються, є прямі іноземні інвестиції (ПІІ) через можливість розвитку складних великих проектів, що, у свою чергу, сприяє розвитку нових технологій, практик корпоративного управління, обміну сучасними методиками.

Якщо проаналізувати надходження інвестицій в країну, то можна побачити незначне збільшення ПІІ в економіку країни. У свою чергу 2010-2012 рр. були найбільш привабливими для інвесторів (рис. 2.2).

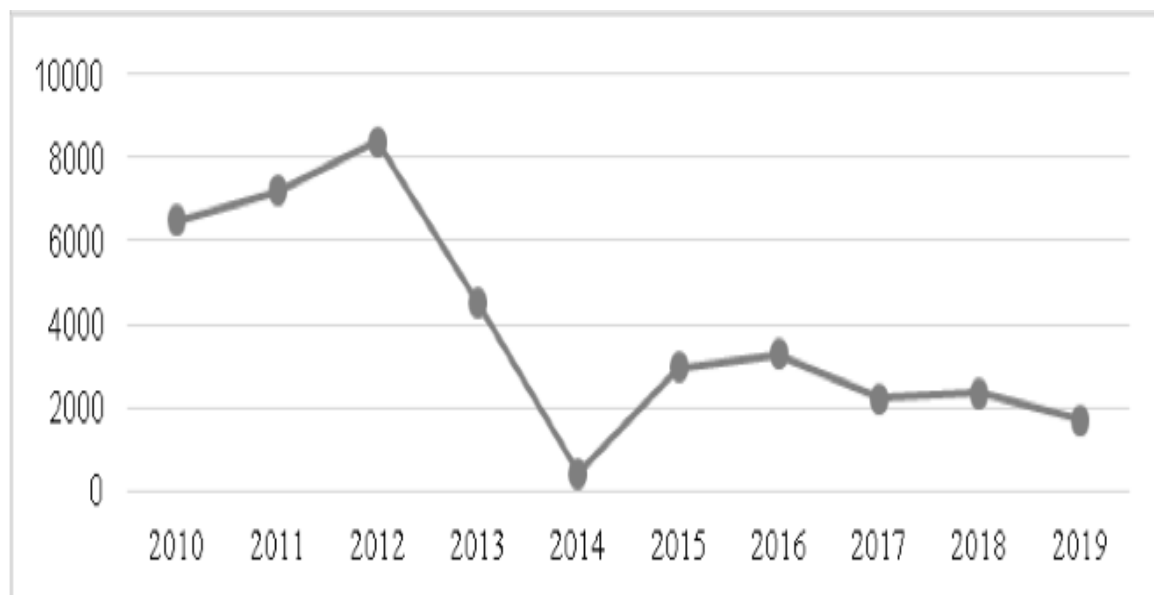

Рисунок 2.2 – Динаміка надходжень прямих іноземних інвестиції в Україну, млн. дол. США

Джерело: розроблено автором

Варто зазначити, що майже всі залучені іноземні кошти спрямовуються у розвинені сфери економічної діяльності (рис. 2.3)

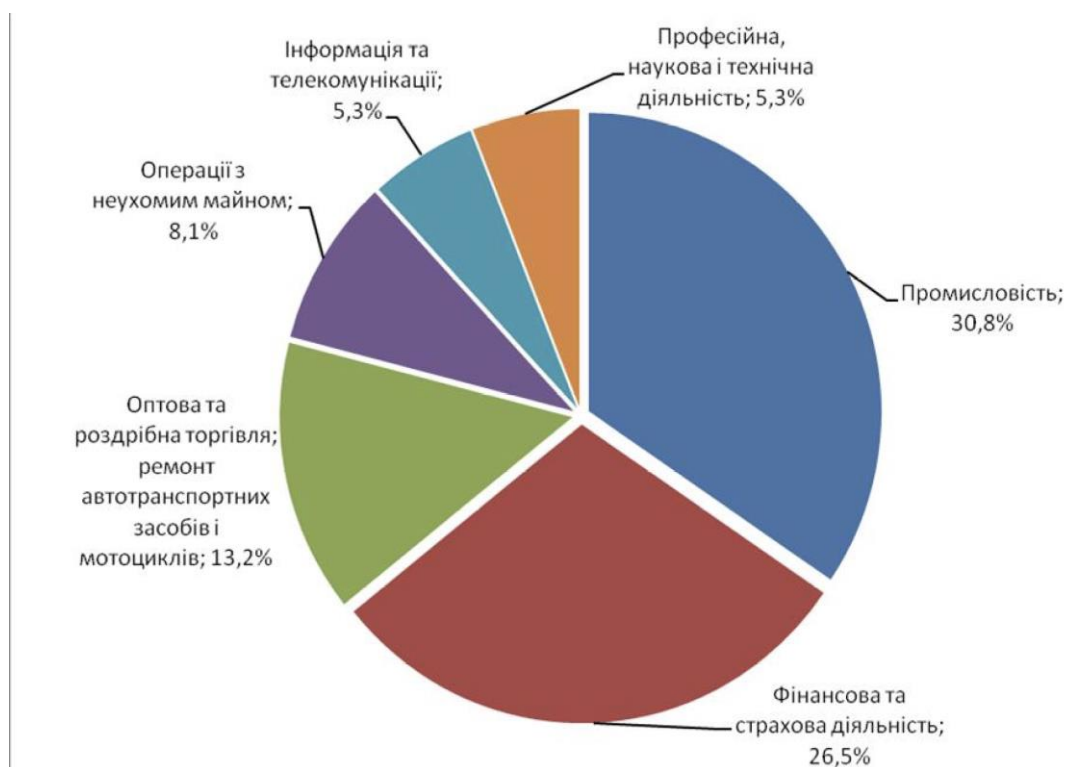

Рисунок 2.3 Структура прямих закордонних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності

Джерело: розроблено автором

Зарубіжним інвесторам найбільш привабливими сферами економіки України є:

- промисловість – 30,8%;
- фінансова та страхова діяльність – 26,5%;
- оптова та роздрібна торгівля.

Найбільшим іноземним інвестором України є Кіпр. Компанії, зареєстровані в цій країні, інвестували в Україну \$14,958 млрд. На другому місці – Нідерланди (\$10,005 млрд), третьому – Великобританія (\$2,953 млрд). [25]

Водночас компанії з країни-агресора Росії вклали в українську економіку \$1,028 млрд. За цим показником Росія знаходиться на дев'ятому місці, випереджаючи Польщу (\$837 млн) та США (\$710 млн). На країни ЄС припадає дві третини інвестицій (34,979 млрд. доларів).

Окрім цього, до економіки залучаються капітальні інвестиції. Капітальні інвестиції в економіку України за 2020 рік становили 419,84 млрд грн (на 28,2% менше, ніж за 2019 рік). Також було залучено:

- До промисловості — 153,32 млрд грн (на 33,9% менше);
- До будівництва — 37,98 млрд грн (на 36,4% менше);
- До сільського, лісового та рибного господарство – 36,44 млрд грн (на 34,0% менше);
- До оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 30,68 млрд грн (на 29,5% менше);
- До транспорту, складського господарство, поштової та кур'єрської діяльності – 26,49 млрд грн (на 36,0% менше);
- До галузі інформації та телекомунікації – 21,14 млрд грн (на 1,2% більше);
- До фінансової та страхової діяльності – 9,97 млрд грн (на 8,4% менше);
- До операцій з нерухомим майном – 17,18 млрд грн (на 28,7% менше);
- До професійної, наукової та технічної діяльності – 10,85 млрд. грн. (на 5,8% менше).

Інвестиції в машинне обладнання та інвентар склали 31,5% загальної суми капітальних інвестицій в українську економіку за 2020 рік, в інженерні споруди – 27,0%, у нежитлові будівлі – 15,3%, у транспортні засоби – 8,9%, у житлові будівлі – 8,7%, у програмне забезпечення та бази даних – 2,5%, у права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії – 1,3%; довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва – 0,9%, у землю – 0,4%, в інші матеріальні та нематеріальні активи – 3,5%. Власні кошти підприємств та організацій становили 66,5% загального обсягу капітальних інвестицій, які були залучені у 2020 році; кошти місцевих бюджетів – 10,4%; кошти державного бюджету – 8,7%; кредити банків та інші позички - 6,7%; кошти

населення для будівництва житла – 4,9%; кошти іноземних інвесторів – 0,4%; інші джерела фінансування – 2,4%.

Як повідомлялося, за даними Держстату, у 2019 році до економіки України було залучено 584,45 млрд. грн. капітальних інвестицій, що на 11,0% більше, ніж у 2018 році.

У загальному вимірі у 2019 році було реалізовано капітальних інвестицій на суму 584,4 млрд. грн., однак, починаючи з 2014 року при розрахунку цього показника до уваги не беруться показники тимчасово окупованого Криму, Луганської і Донецької областей. Позитивним процесом за цей період є те, що відбувся значний приріст капітальних інвестицій у регіонах, які до цього розглядалися як "відстаючі", зокрема, найбільше збільшення відбулося у: Волинській (на 74,2%), Херсонській (на 66,1%), Миколаївській (на 40,1%), Полтавській (на 39,7%) та Київській (на 33,4%) областях. На противагу цьому, згідно з аналітикою дослідницького центру MIGA, капітальні інвестиції зменшились у: Хмельницькій (на 5,8%), Рівненській (на 5,4%), Одеській (на 1,7%) та Чернігівській (на 1,6%) областях. Такі зміни були надзвичайно необхідні, адже тривала стагнація протягом 2014-2018 років у всіх сферах економічного, політичного та соціального життя країни призвела до посилення територіальних диспропорцій між регіонами (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Прямі інвестиції (капітал акціонерів) в економіці України по регіонах (2010-2019)

Обсяги інвестицій (виражено у млн.дол.США)					
Назва області	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	223,0	187,8	180,0	198,9	222,5
Волинська	271,2	247,1	246,1	251,3	256,7

Продовження таблиці 2.1

Дніпропетровська	5.784,9	4.030,6	3.491,1	3.688,2	3.535,5
Донецька	2.322,0	1.748,0	1.249,6	1.116,4	1.289,3
Житомирська	259,8	222,7	216,3	226,8	234,2
Закарпатська	334,2	311,8	317,0	325,1	343,3
Запорізька	843,4	682,7	863,4	910,5	900,8
Івано-Франківська	925,9	836,6	826,6	904,7	894,6
Київська	1.750,3	1.593,4	1.516,8	1.588,7	1.598,0
Кіровоградська	70,6	52,5	58,9	70,1	69,3
Луганська	578,2	443,9	436,4	438,0	437,2
Львівська	1.097,6	1.032,9	833,5	930,0	947,8
Миколаївська	228,9	212,8	213,5	206,1	220,6
Одеська	1.423,3	1.320,3	1.228,8	1.202,6	1.251,7
Полтавська	1.039,4	1.000,1	1.003,0	1.008,8	1.025,9
Рівненська	242,5	199,6	159,5	134,2	130,4
Сумська	263,3	199,1	190,0	181,5	184,5
Тернопільська	55,8	49,2	48,2	45,0	100,6
Харківська	1.674,3	1.519,6	642,5	638,3	652,5
Херсонська	208,2	211,0	201,3	218,5	204,8
Хмельницька	189,1	165,5	158,2	170,8	200,5
Черкаська	512,9	348,0	334,4	335,7	329,8
Чернівецька	68,6	59,1	57,1	42,6	45,6
Чернігівська	99,8	92,1	241,3	429,6	435,7
м.Київ	17.889,6	15.356,3	16.516,8	16.343,9	17.393,1

На основі наведених даних, можна зробити висновок, що переважна більшість інвестицій була освоєна в Києві — 54% від сукупного розміру капіталовкладень. Наступним йде Дніпровська область — 10,6%, Київська — 4,6%, Донецька — 3,9%, Одеська — 3,6%. Вище перераховані 5 регіонів — найбільш цікаві з точки зору економіки, і на них припадає 76,7% усіх

інвестицій. У той час як найменш втішні показники показали: Сумська та Хмельницька – по 0,5%, Рівненська – 0,4%, Кропивницька – 0,2%, Тернопільська та Чернівецька області – обидва по 0,1% [40].

Тому, оцінюючи розподіл ПІІ, ми бачимо, що лише обсяг освоєних активів у Києві в 4,4 рази перевищує показник другого у списку, а саме Дніпряни. Якщо ж прирівняти Київ до Тернопільщини, то матимемо неймовірно велику різницю, що перевищує 517 разів. Наслідком такої інвестиційної ситуації є недорозвинені регіони, які залишаються осторонь іноземних інвестиційних потоків і продовжують економічно деградувати (непропорційний та асиметричний розподіл ПІІ по регіонах). Саме це негативне явище і стимулювало органи державної влади перейти до виваженої та ефективнішої політики з інвестиційного регулювання, що враховує потреби й можливості економічного прогресу та інвестиційної привабливості кожного окремого регіону. [17]

Сьогодні існує досить велика кількість рейтингів інвестиційного клімату держави або інвестиційної привабливості (табл. 2.2). Основним з них є рейтинг країн з інвестиційною привабливості BDOInternationalBusinessCompass (IBC), оприлюднений Гамбурзьким інститутом світової економіки (GISE) спільно з німецькою аудиторською компанією BDOAG [4].

Таблиця 2.2 Позиція України у світових рейтингах

Позиції України у світових рейтингах протягом 2014–2019 рр.

Рік	Індекс економічної свободи	Рейтинг глобальної конкурентоспроможності	Рейтинг легкості ведення бізнесу Doing Business	Рейтинг інвестиційної привабливості	Рейтинг сприйняття корупції
2014	155	84	112	109	144
2015	162	76	96	89	142
2016	162	79	83	130	130
2017	166	85	80	134	131
2018	150	83	76	131	130
2019	147	85	71	-	120

У 2019 році Україна посіла 71 позицію із 190 країн-учасниць. Рейтинг складається фахівцями Світового банку.

"Doing business" — один з найвпливовіших рейтингів від Світового банку, котрий слугує додатковим маркером для інвесторів. Незважаючи на вплив та наслідки COVID-19, ми продовжили цього року роботу над важливими законодавчими змінами, що роблять інвестиційну діяльність легшою, захищеною та привабливою.

Згідно з даними рейтингу "Economic Freedom" 2020 року, Україна посідає 147 місце поміж 186 країн світу. За ранжуванням рейтингу Україна входить до числа країн "з майже відсутньою економічною свободою". Тому ця позиція є незадовільною.

"Global Innovation Index" — рейтинг, котрий аналізує рівень запровадження інновацій у країні. Згідно з його даними, Україна займає 47 позицію зі 128 країн світу. З одного боку, це вище за середній, але протягом періоду 2016-2018 рр. показник значно зміцнився: з 56 до 50 і 43, але "просів" у попередньому році. На думку експертів, причиною цього негативного тренду є:

- Нерозвинена інфраструктура;
- Політична нестабільність;
- Слабка юридична система;
- Неможливість органами влади забезпечити гарантії для діяльності іноземних інвесторів в Україні.

Відповідно до Global Foreign Direct Investment Attractiveness Index, що вказує на привабливість країни з погляду компаній-нерезидентів, у 2019 році Україна дещо зміцнила свої позиції, тому в кінцевому підсумку посіла 57 місце (із 109 країн, що вивчаються) з індексом 45,2. У той час, як беззаперечним лідером залишається США з індексом 75,2. Тому ми можемо спостерігати величезну різницю у привабливості іноземного капіталу між вітчизняною економікою та розвиненими країнами.

Наступним є Investment Freedom Index, згідно з яким наприкінці 2019 року наша держава посіла 152 місце серед 177 інших країн. Індекс свободи інвестицій оцінює різноманітні інвестиційні обмеження, такими можуть бути: обтяжлива бюрократія та корумпованість державних установ, обмеження права власності на землю, експропріація інвестицій без справедливої компенсації, валютний контроль, контроль капіталу, проблеми безпеки та відсутність базової інвестиційної інфраструктури.

За такими показниками як рейтинг глобальної конкурентоздатності та рейтинг інвестиційної привабливості спостерігаємо погіршення позицій України. Якщо порівнювати місце рейтингу у 2019 році з 2018 роком, то Україна у 2019 році втратила дві позиції в індексі глобальної конкурентоспроможності та опустилася на 85 місце серед 141 країни.

“Global Competitiveness index” (Глобальний індекс конкурентоздатності) — рейтинг, що досліджує ефективність держави у використанні людських ресурсів, створених для цього державних інституцій, політики та інших факторів стабільного та рівномірного зростання у всіх галузях економіки і в середньо-, і в довготривалій перспективі.

Згідно з представленими даними, ми бачимо, що в Україні цей рейтинг є досить невтішним і останніми роками коливається між 86 і 81 позицією (на кінець 2019-го року — 81 місце) з числа 138 країн-учасниць. Поліпшити імідж за цим показником вдалося, насамперед, щодо технологічної адаптації (з 81-го до 77-го місця) та інфраструктурного рівня (з 78-го до 57-го місця);

Міжнародна аналітична мережа BDO у співпраці з Гамбурзьким інститутом світової економіки розраховують індекс інвестиційної привабливості (International Business Compass). Відповідно до цього дослідження, до кінця 2019 року Україні вдалося зміцнити свої позиції у

міжнародному інвестиційному просторі та покращити показник на 3 позиції, порівнюючи з попереднім роком, тому це й дозволило їй посісти 131 місце у рейтингу інвестиційної привабливості зі 174 країн світу. Також, за даними цього дослідження, Україна посіла 82-е місце з використання ресурсів.

Крім статистичних даних, що розглядають динаміку найважливіших економічних показників, існують методи оцінки шляхом опитування, що дозволяє нам зрозуміти ставлення та очікування лідерів думок щодо інвестиційного процесу в державі. Найвідомішою є оцінка інвестиційного клімату за шкалою Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА). Методологія дослідження включає опитування, що складається з 5 основних питань для керівників більше 100 найбільших компаній. Для оцінки використовується шкала Лайкерта з п'ятьма градаціями: 1 — негативно, 3 — нейтрально, 5 — позитивно.

До інших показників, що характеризують Україну на інвестиційному ринку станом на початок 2020 року, можна віднести такі індекси:

- За рівнем ефективності та кількістю державних інститутів — 110 місце (серед 140 досліджувальних кандидатів);
- За темпом розвитку інфраструктури — 57 місце;
- За обсягом та якістю робочої сили — 66 місце;
- За рівнем макроекономічної стабільності — 131 місце;
- Стабільність фінансової системи — 117 місце;
- Охорона здоров'я — 94 місце;
- Ринок товарів — 73 місце;
- Освіта — 46 місце;

Україна за весь період своєї незалежності так і не створила сприятливого інвестиційного клімату. Починаючи з 2014 року, кількість факторів негативного впливу на інвестиційний клімат країни значно зростає. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що інвестиційна

привабливість України покращилася, проте разом з цим суттєвих змін не відбулося. Головною країною-інвестором останні роки беззмінно залишається Кіпр, що дає підстави припустити, що ці інвестиції є незаконно виведеними коштами з України. Відсутня чітка тенденція у розвитку інвестиційного ринку — він не стійкий. Крім того, спостерігаються значні коливання обсягів інвестицій у період світової кризи та внутрішніх політико-економічних нестабільностей. Негативним є також індекс інвестиційної привабливості України. Оцінка інвесторів свідчить про відставання внутрішнього інвестиційного ринку від світового. З метою покращення інвестиційного бізнес-середовища державі необхідно створити інвестиційну інфраструктуру, а також гарантії для інвесторів, які підкріплювалися б на законодавчому рівні. Потрібно також здійснювати контроль за рівнем ризиків, сприяти скороченню масштабів корупції, протидіяти контрабанді, забезпечити прозоре податкове законодавство та своєчасне відшкодування ПДВ, а також забезпечувати сталий розвиток фінансового сектору. Побудова політики уряду з орієнтацією на ці проблемні питання дозволить покращити інвестиційний імідж країни на світовому ринку.

2.2 Визначення наявних проблем залучення закордонних інвестицій в економіку України

Під інвестиційним кліматом розуміють сукупність політичних економічних, фінансових, культурних, правових, природних та інших умов, котрі окреслюють ступінь привабливості інвестиційної діяльності, її прибутковості, рівня ризиків, що зумовлюють причини інвесторів

проводити капіталовкладення. Він поєднаний із рівнем розвитку економіки, проблемами та деструкціями.

Слід розглянути, котрі чинники інвестиційного клімату є позитивним, а які — негативними.

До позитивних чинників інвестиційного клімату відносять: вигідне географічне розташування, присутність доступних ресурсів та розвиненого потенціалу економіки. Поміж даних факторів:

- Участь країни у провідних інтеграційних об'єднаннях держав;
- Суттєві розміри території держави;
- Відсутність конфліктів, перманентних урядових змін, дострокових виборів;
- Нормоване правове середовище;
- Достатня чисельність населення;
- Стабільне політичне середовище;
- Стабільність та неупередженість законодавства;
- Ефективність судової системи;
- Захист прав власності інвесторів;
- Наявність розвинених системи їх державної підтримки та гарантій;
- Соціально-економічна стабільність;
- Сучасний внутрішній ринок;
- Відсутність подвійного оподаткування;
- Стабільна та прозора податкова система;
- Помірний податковий тиск;
- Низький рівень інфляції;
- Міцна банківська система;
- Конвертовані гроші;
- Доступні кредити;
- Режим низьких мит або безмитний;
- Відсутність обмежень на введення та виведення капіталу.

Важливими факторами зручного інвестиційного клімату також є:

- Риси регуляторного впливу;
- Стан ліцензування, сертифікації, стандартизації, контролю з боку державних органів;
- Ступінь узгодженості національного законодавства з міжнародними актами;
- Реєстраційні вимоги до інвесторів;
- Наявність корупції, хабарництва, тіньових та лобістських механізмів прийняття рішень.

Такими, зокрема, є процедури, час та кількість документів для:

- Підключення до електромереж;
- Отримання згоди на відкриття та ліквідацію підприємства, подолання неплатоспроможності.
- Отримання дозволів на будівництво, землю;
- Запровадження стандартів технічного регулювання ЄС, стандартів НАТО в армії, що є вкрай важливим для нашої держави на сьогоднішній день.

Наступні чинники є найбільш важливими для України:

- Питання системи видачі дозволів;
- Безнадійно застаріле технічне регулювання;
- Присутність обмежень на введення й виведення капіталу, прибутку, дивідендів, валюти;
- Якість системи державного контролю;
- Відсутність справжньої гарантій інвесторів і їх державна підтримка.

Невигідний інвестиційний клімат в Україні обумовлений:

- Інфляцією;
- Нестабільністю;

- Податковою системою, котра змінюється;
- Ризиками втрати або знецінення капіталу;
- Високим митом;
- Вартістю ресурсів;загрозою й ризиком початку гібридної війни; недосконалим законодавством;
- Бюрократією, корупцією, тіншовими відносинами з владою;
- Високим рівнем бідності;
- Низьким рівнем платоспроможного попиту людей.

В Україні відсутній механізм захисту прав власності, який є підґрунтям для поширеного рейдерства. У країні не запроваджено фондових інструментів, що були б сприятливими для інвестування. Наслідком цього є фактично відсутність можливостей надійного, ефективного розміщення коштів прямих й інституційних інвесторів, у тому числі пенсійних фондів.

Функцію такого інструменту могли б виконати лиш державні цінні папери. У державі корумпована, недієва, застаріла, практично непрацююча судова система, в котрій без грошей неможливо вирішити жодного питання.

Окрему увагу слід приділити відсутності сучасної системи логістики в Україні, що б відповідало потребам часу, оскільки для 9,8% опитаних зарубіжних компаній цей аспект є визначальним при прийнятті рішення щодо входження на ринок. Для кращого розуміння актуальної ситуації в державі, Світовим банком розраховується індекс ефективності логістики (Logistics Performance Index), що базується на оцінці 6 факторів:

1. митні процедури;
2. якість інфраструктури;
3. легкість організації міжнародних поставок;
4. компетентність логістичних послуг;
5. контроль за організацією логістики;

6. Своєчасність поставок.

Відповідно до оприлюднених даних, станом на 2019 рік Україна змогла піднятися з 80-го місця на 69 (загальна кількість країн 160). Хоча й було здійснено певні покращення, проте результат все ще незадовільний. Згідно з словами координатора комітету з логістики ЄБА в Україні, вітчизняні логістичні послуги на 40-50% нижчі, порівнюючи із провідними країнами Європи та Північної Америки. Зниження вартості логістичних витрат може стимулювати економічне зростання, допоможе змінити переважно сировинну спеціалізацію вітчизняного ринку, позначиться на зменшенні собівартості продукції, а отже й ціни. Інший відстаючий критерій — якість та стан транспорту. В Україні УкрЖД є найбільшим перевізником, здійснюючи 82% усіх вантажних перевезень (у розвинених країнах частка залізничного транспорту значно менша), тому ефективність такого способу логістики потребує покращень: низький показник оборотності вагонів, невиконання або часткове виконання планів капітальних інвестицій, крадіжки, корупція, наводять до значних фінансових збитків експортерів і впливають на конкурентоспроможність промисловців. Про це зазначає генеральний директор компанії «Арселор Міттал Кривий Ріг» Парамжит Калон, що підприємство зазнає збитків через брак вагонів та локомотивів, а також тарифи на перевезення вантажів.

Подібні проблеми стосуються автомагістралей тому, що в Україні якість доріг у кілька разів нижча порівняно з країнами Європи. У свою чергу, за словами голови правління "Укравтодору" Олександра Кубракова, на будівництво та капітальний ремонт доріг (не враховуючи тих, що ремонтуються за рахунок міських та обласних коштів), так званих транспортних коридорів між портами та ЄС, надходить близько 33 мільярдів гривень, що становить половину доходів бюджету від паливного акцизу. За прогнозами чиновника, за теперішніх темпів повне оновлення і, вочевидь, покращення умов для інвесторів відбудеться у 2022 році.

Загалом низький рівень інвестиційної привабливості України зумовлює необхідність запровадження нової стратегії розвитку країни, визначення завдань, які мають бути вирішені у середньостроковій та довгостроковій перспективі. Об'єктивно потрібна розробка "Програми розвитку економіки України та відновлення рівня життя людей" на період до 2025 року. Вона повинна забезпечити значне підвищення темпів економічного зростання до рівня 7% на рік, збільшення ВВП країни у 2-2,5 разу, досягнення докризового рівня реальних доходів громадян.

Держава потребує схвалення "Національного інвестиційного плану", спрямованого на структурну перебудову економіки. Для даної перебудови потрібні інвестиції обсягом до 300 млрд дол. США. Щорічний обсяг капітальних інвестицій в Україні має становити не менше ніж 40 млрд. дол. США.

Варто визначити невідкладні, перспективні інвестиційні проекти та пріоритети капітального інвестування.

З цього питання було прийнято деякі законодавчі та нормативні акти. До пріоритетних увійшли:

- Агропромисловий комплекс;
- Транспортна інфраструктура;
- Машинобудівний комплекс;
- Житлово-комунальний комплекс;
- Курортно-рекреаційна сфера та туризм;
- Переробна промисловість.

Терміновим є впровадження електронних і цифрових технологій у галузі економіки. Цифрова економіка — методи продажу, виробництва й постачання товарів та послуг за допомогою комп'ютерних систем, мереж.

Варто зазначити те, що сьогодні відбувається активне впровадження цифрових технологій для Європи. У Європейському Союзі ефективно

працює інститут Європейського Комісара з цифрової економіки та суспільства.

Потрібно забезпечити створення умов для реалізації інвестиційних проектів. Якщо державний інвестиційний проект продовж 2-3 років реалізується тільки на 45-48%, то він для нього відсутні перспективи без кардинального підвищення кількості коштів на дані цілі і запровадження середньотермінового планування бюджету.

Підтримка потрібна приватним інвестиційним проектам. Зокрема — проекти будівництва житла, що реалізуються в межах інвестиційних програм.

Потрібно знайти нові можливі джерела інвестицій. Наприклад, за допомогою суверенних фондів певних країн.

Суверенний фонд чи фонд національного добробуту є державним інвестиційним фондом.

Варто розуміти, що сукупність соціальних, економічних й інших проблем України не вирішиться за рахунок зовнішньої допомоги.

В межах Національного інвестиційного плану з метою створення привабливого інвестиційного клімату необхідно запровадити систему пільгового оподаткування прямих іноземних інвестицій та прямих національних інвестицій у проекти розвитку пріоритетних галузей, а саме:

- Варто забезпечити вільне вивезення й ввезення з країни валюти, прибутків, дивідендів у межах реалізації пріоритетних інвестиційних проектів;
- Нульові й пільгові ставки з податку на прибуток, додану вартість, дивіденди та інші їх види.
- Захист прав власності інвесторів;
- Сприятливий митний режим прямих іноземних інвестицій, гарантії захисту;

Для інвесторів пріоритетних інвестиційних проектів

Варто створити спрощену систему обліку та звітності для інвесторів пріоритетних інвестиційних проєктів. Також потрібно мінімізувати або взагалі припинити державні перевірки. Слід ввести режими конфіденційності у діяльності інвесторів. Для прикладу, це відбувається у Швейцарії. Необхідно створити інститути супроводу та сприяння реалізації пріоритетних інвестиційних проєктів, що має відбуватись із залученням держави. Список пріоритетних інвестиційних проєктів варто схвалити Законом України.

Вищеописана сукупність питань вимагає нових розробок, досліджень і прийняття управлінських рішень, адже це потрібно для радикального поліпшення інвестиційного клімату України.

2.3 Напрями активізації інвестиційної діяльності в національній економіці

Розвиток сучасної економіки України неможливий без активізації інвестиційної діяльності, пошуку та залучення надійних інвесторів, які б розміщували свої інвестиції на довгострокові терміни, забезпечуючи цим стабільний розвиток важливих ланок господарства. З урахуванням стану економічного потенціалу України та обмеженості внутрішніх інвестиційних можливостей протягом усього періоду трансформації економіки український уряд намагається створити всі умови для сприятливої інвестиційної діяльності.

Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність перебуває на низькому рівні законодавчого врегулювання, що призводить до зниження рівня її застосування на практиці. Тому визначення тенденцій розвитку

інвестиційної діяльності та напрямів підвищення її активізації може сприяти подоланню інвестиційної кризи.

Інвестиційну діяльність можна трактувати двома способами:

- У ширшому сенсі, на думку Л.М. Петренко, інвестиційна діяльність – це діяльність, що пов'язана з вкладенням коштів у об'єкти інвестування задля того, щоб отримати прибуток [5].
- У вузькому сенсі, як зазначає В.Г. Федоренко, інвестиційна діяльність, власне інвестування, визначається як процес перетворення інвестиційних ресурсів на вкладення [6].

На мою думку, інвестиційну діяльність краще розглядати у широкому розумінні та визначати її ефективністю використання інвестиційних ресурсів.

Сьогодні Україна стоїть на шляху всебічних та всепоглинаючих перетворень. В цих умовах проблема налагодження стабільної інвестиційної діяльності стає однією з першочергових [7].

На сьогоднішній день механізм реалізації інвестиційної політики не є досконалим, що супроводжується проблемами активізації інвестиційної діяльності в національну економіку. Головними з яких є:

- Недосконала й нестабільна законодавча база;
- Відсутність чіткої стратегії уряду на рахунок залучення інвестицій;
- Неналежна підготовка проектів та програм, що стосуються інвестицій та їх неефективність;
- Низький розвиток інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку;
- Чималий податковий і адміністративний тиск на об'єкти підприємництва;
- Не вирішеність питань щодо захисту прав власності інвесторів;
- Високий рівень корупції в органах державної влади;
- Нестабільність роботи фінансової системи країни;

- Низький рівень платоспроможності в країні.

Власне інвестори вважають негативними факторами, котрі не дозволяють інвестувати свої кошти в Україну, наступні: коливання валютного курсу та валютної політики Національного Банку України, корупцію, слабку судову систему, збільшення тиску фіскальних органів, ускладнення політичної ситуації у зв'язку з військовими діями.

Іноземні інвестори стикаються з невизначеністю щодо того, наскільки їхні інвестиції в Україну охороняються під час збройного конфлікту та військової окупації на її території. Це призводить до того, що збройні заворушення на сході України відіграють вирішальну роль у зриві потоку інвестицій в економіку України.

Враховуючи ці проблеми, важливо визначити пріоритети в інвестиційній діяльності, які б забезпечили високий рівень її ефективності. З метою суттєвої активізації інвестиційної діяльності необхідно вжити, на мою думку, таких заходів:

- розробити низку правових актів, спрямованих на недопущення порушень прав інвесторів, зокрема, щодо захисту інвестицій та зменшення інвестиційних ризиків;
- удосконалити організаційні, правові та економічні умови діяльності інвесторів в Україні;
- проводити послідовну політику щодо активізації організаційного та інформаційного забезпечення залучення інвестиційних ресурсів;
- залучати іноземних партнерів до впровадження інвестиційних проектів, які спрямовані на освоєння нових технологій або випуск нової продукції;
- розвивати інвестиційний ринок та сприяти його інтеграції у світовий простір.

Висновки до розділу 2

Отже, як висновок, варто сказати, що сьогодні в Україні інвестиційна діяльність не на високому рівні, але якщо проводити її активізацію можливе підвищення її рівня. Особливо важливою є потреба в удосконаленні державної інвестиційної політики, створенні ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності, спрямованої на довгострокову перспективу. Пряма підтримка державою рівня та інтенсивності інвестиційних процесів є, на мою думку, вирішальною умовою структурної розбудови економіки країни. Саме вона дає реальні результати за допомогою досягнення та підтримки стабільних темпів соціально-економічного зростання в країні.

На формування інвестиційного клімату України впливає ряд факторів, серед яких на перший план виходять інвестиційні ризики, зумовлені складною політичною ситуацією, що склалася в країні через воєнні дії на Донбасі та анексію Криму. Вирішення цих проблем на сьогодні є головним завданням для нашої країни. Для стимулювання інвестиційної діяльності та покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно також сформувати стабільну довгострокову державну політику у сфері іноземного інвестування, яка буде полягати в співпраці з іноземними інвесторами, сприянні в залученні капіталу, контролі за станом ринку. Також потрібно стабілізувати курс гривні до основних світових валют, зменшити вплив корупції.

На сучасному етапі необхідно використати весь комплекс важелів(державних та ринкових) для створення привабливого інвестиційного макросередовища і залучення великого обсягу інвестиційних ресурсів у національну економіку. При запровадженні в життя стабілізуючих заходів в країні будуть створені всі необхідні умови

для покращення інвестиційного клімату і, відповідно, зросте потік прямих іноземних інвестицій уже в найближчій перспективі.

Аналізуючи обсяги інвестицій у розрізі міст, було досліджено величезну диспропорцію між окремими регіонами. Наслідком такої інвестиційної ситуації є недорозвинені регіони, що залишаються осторонь від іноземних інвестиційних потоків і продовжують економічно деградувати.

Окрему увагу було приділено країнам, з яких надходять закордонні інвестиції. Загалом цілком очевидно є картина, що на сьогодні частка притоку прямих іноземних інвестицій в економіку України з країн ЄС становить понад 70 % від загального розміру інвестицій і близько 30 % інвестицій припадає на інші країни світу. Варто розуміти, що лєвова частка цих інвестицій - це капітал українських чи російських бізнесменів, що намагаються для власної користі оптимізувати сплату податків або отримати специфічний правовий статус (цим і пояснюється домінуючі позиції країн зі статусом офшорних зон в загальній структурі).

Відповідно до позицій в міжнародних рейтингах , український інвестиційний клімат хоч і демонструє позитивну тенденцію протягом останніх декількох років, однак негативні оцінки експертів, науковців та керівників різних рівнів вказують на недосконалість існуючої системи та на необхідність застосування заходів з метою її покращення.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛИМАТУ В УКРАЇНІ

3.1 Основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування

В умовах різкого зростання та розвитку цифрових технологій підтримання конкурентоспроможності економіки передбачає постійні вливання капіталу для фінансування та впровадження різних інновацій. Залучення із метою іноземних заощаджень несе у собі кілька позитивних моментів: іноземний капітал розширює можливості країни, приносить із собою нові технології та культуру ведення бізнесу.

Прагнення до збільшення припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) змушує задуматися про фактори, що впливають на рішення власників іноземного капіталу про вкладення коштів у ту чи іншу країну. Очевидно, що визначальним у цьому питанні є низка економічних та політичних факторів, а також рівень інституційного розвитку країни в цілому та деякі інші якісні показники.

Серед ключових показників, що визначають інвестиційну привабливість, виділяють такі, як розмір ринку, чисельність населення, відкритість економіки, макроекономічна стабільність, політична стабільність, розвиненість різних економічних та політичних інститутів.

Особливість прямих іноземних інвестицій полягає в тому, що вони можуть гарантувати стійкість економічного зростання через свої специфіки: приплив технологій та ноу-хау.

Обсяг іноземних інвестицій є одним із показників, який характеризує ступінь інтеграції країни у світове співтовариство і рівень привабливості об'єкта інвестування.

Сьогодні Україна має досить несприятливий інвестиційний клімат, а саме:

- нестабільність економічної системи та соціально-політичної обстановки в країні;
- високий рівень морального та фізичного зносу, що робить продукцію спочатку нерентабельною;
- нестабільність та неоднозначність нормативно-правової бази;
- відсутність інвестиційних пільг;
- низький рівень захисту інтелектуальної власності;
- дефіцит власних фінансових ресурсів.

Проведені дослідження щодо особливостей іноземного інвестування показують, що іноземні інвестиції мають позитивні та негативні характеристики для країн-реципієнтів та країн-резидентів, які представлено на рисунку 3.1.

Рис. 3.1 Вплив іноземних інвестицій на економіку країн-експортерів та країн-імпортерів

Джерело: розроблено автором

Країни СНД, у тому числі Україна, вважали прямі іноземні інвестиції (ПІІ) як основне джерело розвитку у перехідний період. Хоча частково ПІІ і відіграють певну роль розвитку економіки, але враховуючи економічне становище країни підтримка їх незначна. Саме у зв'язку зі значно менш сприятливим кліматом вкладення найбільш розвинених країн - основних реципієнтів капіталу в колишні соціалістичні країни, що розвиваються - незрівнянно малі.

На основі проведеного аналізу інвестиційного процесу можна визначити фактори, які впливають на імовірність та рівень надходження

прямих іноземних інвестицій в Україну. Основні фактори впливу, умовно можна поділити на дві групи: переваги та перешкоди (рис.3.2).

Переваги для ПІІ	Перешкоди для ПІІ
<ul style="list-style-type: none"> • Географічне положення в Європі • Велике населення • Сприятливі природні умови • Великий за розмірами ринок • Нерозвинена виробнича та соціальна інфраструктури • Високий рівень освіти населення • Рівень кваліфікації робочої сили, у тому числі інженерно-технічних працівників • Низький рівень заробітної плати • Соціальна незахищеність працівників • Низький рівень конкуренції у країні 	<ul style="list-style-type: none"> • Негативний міжнародний рейтинг України • Відсутність політичної відповідальності держави • Немає стабільності в законодавстві • Бюрократичний апарат з низьким рівнем доходів • Відсутність ініціативи прийняття рішення • Тривалий термін розгляду документів для реєстрації спільних підприємств • Низькі темпи приватизації • Відсутність державних гарантій для іноземних інвестицій, які могли б захистити у суді • Складна та дорога процедура отримання в'їзних віз та прикордонний контроль • Проблеми при отриманні дозволу на трудову діяльність • Нерозвинений внутрішній фінансовий ринок • Недостатньо розвинені та дорогі послуги інфраструктури

Рис. 3.2 Фактори, що впливають на прямі іноземні інвестиції в Україну

Джерело: розроблено автором

Аналізуючи рисунок 3.2 можна зробити висновок про те, що перешкоди значно превалюють над перевагами надходження ПІІ до України внаслідок значної кількості суб'єктивних факторів.

З боку національної економіки найбільш вагомими факторами для притоку ПІІ до України є:

- рівень кваліфікації місцевих кадрів – 78%;
- вартість робочої сили – 79%;

- українська культура та мова – 77%;
- якість життя – 52%;
- гнучкість трудового законодавства та правил найму – 67%.

Особливі пільгові умови для іноземних підприємців у рамках інвестиційних проектів є ключовим критерієм при здійсненні іноземного інвестування. Це забезпечується за допомогою:

- залучення матеріальних та фінансових ресурсів зарубіжних паритетів та вітчизняних підприємців;
- впровадження передової техніки та технологій;
- створення експортно орієнтованих виробництв та збільшення на цій основі валютних надходжень;
- освоєння передового досвіду управління та організації маркетингу;
- створення нових робочих місць;
- освоєння зарубіжних ринків збуту та ін.

Проте можна відзначити гіпотезу про те, що регіони з вищими оцінками соціального розвитку мають кращу конкурентну позицію для залучення іноземних інвестицій. Так, для обсягу прямих іноземних інвестицій не є суттєвими факторами:

- рівень безробіття;
- кількість зареєстрованих злочинів серед населення;
- кількість власних легкових автомобілів;
- чисельність безробітних;
- середньодушові доходи населення;
- чисельність економічно активного населення.

Інвестиційна привабливість регіону прямо пропорційна числу висококваліфікованих кадрів. Приплив іноземних інвестицій найбільш поширений у регіонах з високою часткою фахівців із вищою освітою. Цілком природною є значуща позитивна кореляція обсягу прямих

іноземних інвестицій з чисельністю персоналу, зайнятого науковими дослідженнями та розробками.

Найважливішими перевагами України для інвесторів з позицій сучасного та потенційного стану розвитку країни можна вважати наступне (рис. 3.3).

Вигідне геополітичне розміщення	<ul style="list-style-type: none"> • Країна має вихід до Чорноморського басейну; розташована на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь
Високий рівень природно-ресурсної забезпеченості	<ul style="list-style-type: none"> • За кількістю розвіданих запасів марганцевих руд Україна – друга в світі і перша – серед країн СНД; запасами вугілля, залізної руди, вторинних каолінів, калійних солей, глинистої сировини країна забезпечена на 100–200 років
Дешева кваліфікована робоча сила	<ul style="list-style-type: none"> • Середньомісячна заробітна плата в Україні за січень-вересень 2020 р. становить 10000 грн., тоді як рівень мінімальної заробітної плати у країнах-членах ЄС (2020 р.): Франція – 2328,5 євро, Англія – 2260,0 євро.
Місткий споживчий ринок	<ul style="list-style-type: none"> • Річна місткість українського споживчого ринку за урядовими оцінками – 32,122 млрд. дол. США, 2020 рік

Рис. 3.3 Фактори інвестиційної привабливості України

Джерело: розроблено автором

Також слід розглянути інвестиційну політику приймаючої держави, що забезпечує гарантії закордонним інвесторам, ефективно та стабільне функціонування правової системи.

Під час визначення факторів впливу на рівень залучення іноземних інвестицій слід проаналізувати чинники відповідно до джерел залучення іноземного капіталу, ступінь задоволення інтересів іноземного інвестора та можливість їх реалізацію на етапі переговорів.

Класифікація, яку прийнято застосовувати при визначенні іноземних інвестицій та їх пропозицію, визначити сильні та слабкі сторони інвестування відповідно до попиту та пропозиції, які забезпечують дохідність іноземного капіталовкладення; визначення факторів витрат відповідно до яких формуються додаткові витрати для іноземного інвестора; фактори ризику, які пов'язані із невизначеністю у процесі надання прямих іноземних інвестицій. На рисунку 3.4 представлено класифікацію даних факторів відповідно до їх типології.

Рис. 3.4 Класифікація факторів, що впливають на залучення ІІ на підприємства
Джерело: розроблено автором

Крім вище зазначених факторів та їх ознак, спрямованості на залучення іноземних інвестицій можна провести їх розподіл відповідно до характеру впливу та їх прикладної значимості. Зокрема, виокремлюють такі групи факторів, які схематично представлено на рисунку 3.5.

Економічні	Політично-правові	Соціально-культурні
<ul style="list-style-type: none"> • показники потенційного розміру ринку; • економічного зростання ВВП, ВВП на душу населення, що вказує на потенційну купівельну спроможність та великі потенційні перспективи отримання прибутку; • чисельність населення країни як бази споживання; • наявності природних ресурсів; • відносна забезпеченість факторами виробництва, інфраструктурного стану (стан доріг, залізно-дорожні сполучення, телекомунікації); • прибутковості та рівень ризику інвестиційного проекту. 	<ul style="list-style-type: none"> • законодавче забезпечення проведення підприємницької та інвестиційної діяльності; • захист прав власності, інтелектуальної власності, що є особливо важливим фактором для підприємств, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю, інноваційним наповненням; • можливість офіційного державного втручання щодо розподілу прибутку; • стан реформування, націленого на економічне зростання; • державні інвестиції в систему освіти та інфраструктуру, що підвищують ефективність приватного капіталу та робочої сили. 	<ul style="list-style-type: none"> • загальний рівень культури в країні, • особливості комунікаційних засобів, • стан соціального забезпечення її громадян, • розвиток освіти, медицини, науки • рівень кваліфікації робочої сили, що особливо впливає на інвестиційне рішення, • культурний аспект щодо національних, корпоративних та професійних відмінностей набуває своєї вагомості особливо у міжкордонних процесах злиття і поглинання • створення спільних підприємств, визначаючи ефективність проведення таких операцій між їх сторонами.

Рис. 3.5 Групи факторів впливу на залучення ПІІ

Джерело: розроблено автором

В економічній літературі виокремлюють фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Такий поділ зумовлено дією середовища як відкритої системи, яка функціонує незалежно від допоміжних суб'єктів,

саме тому легко піддається впливу сторонніх факторів, які є їй непідконтрольними.

Необхідно розуміти, що наявність зовнішнього фактора в процесі прямого іноземного інвестування вносить свої специфічні особливості та додаткові ризики як для іноземного інвестора, так і для сторони, що ПІІ залучає, особливо на мікрорівні. Перш за все це стосується оцінки вартості капітальних інвестицій, що передбачає появу труднощів, які відсутні у внутрішніх інвестиційних проектах.

Аналізування літературних джерел [9] дає змогу узагальнити, що до таких труднощів належать:

- флуктуація обмінного курсу впродовж невизначеного періоду часу та в невизначених межах. Відтак, інвестиційний проект піддається ризику несприятливого обмінного курсу;

- політика держави щодо підприємств з іноземними інвестиціями, яка визначає «правила гри», що може бути як сприятлива, так і дискримінаційна стосовно ставок оподаткування, захисту прав власності, обсягів грошових переказів материнській компанії тощо. Ці можливості характеризують ризик країни, на підприємство якої ПІІ залучаються;

- складність правильного оцінювання змін на ринку в міжнародному контексті, що відображає ринковий (системний) ризик;

Таким чином, фактори впливу на залучення ПІІ формують умови для залучення ПІІ, а з іншого – визначають особливості та успішність перебігу цього процесу. Узагальнення типології факторів впливу на залучення ПІІ шляхом виокремлення різноманітних ознак та уточнення за ними змістовної характеристики окремих груп факторів, а також доповнення існуючих ознак новими, що зумовлено необхідністю досягнення поставлених цілей і завдань в процесі залучення ПІІ, має теоретичну та прикладну цінність. Вона є засобом визначення тих індивідуальних умов та особливостей, в яких перебуває конкретний суб'єкт залучення ПІІ, дозволяє сформувати

загальну картину сильних та слабких сторін інвестиційної пропозиції і служить основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері ефективного залучення ПІІ на підприємства.

Вивчення та аналіз низки досліджень, присвячених виявленню та оцінці факторів, що визначають інвестиційну привабливість країни, дозволили зробити висновок, що попри очевидний зв'язок між макроекономічними показниками, виявляють вони себе в різних аспектах по-різному.

Зокрема, негативними факторами, зазначеними у ряді досліджень, є непрозора політика регулювання, домінування державної власності та відсутність належної системи захисту прав інвесторів, низький ступінь верховенства закону та обмеження економічних свобод.

3.2 Інвестиційна модель соціально-економічного розвитку України

Питання щодо можливості розширити інвестиційну діяльність у країні рамках удосконалення соціально-економічного механізму розвитку в даний час залишається одним із ключових. Якщо на початку 2000-х інвестиції зростали на десятки відсотків на рік, то у 2010-х роках кризові процеси найбільш яскраво виявилися саме в інвестиційній галузі (за 2014-2015 рр. інвестиції скоротилися на 10% [4]).

Причин, через які виникають проблеми в інвестиційній сфері є багато: від відсутності фінансових коштів (на думку представників реального сектору) до відсутності ефективних проектів (на думку банківсько-фінансових установ) [2].

Однак інвестиційна проблема в Україні виходить на перший план з позицій не тільки процесів економічного зростання, а й соціально-економічної стабільності країни, оскільки зволікання з її рішенням продукує системні ризики [3].

Соціально-економічне зростання України неможливе без залучення інвестицій, як внутрішніх, так і іноземних, адже фізична та моральна застарілість виробничих фондів вітчизняної економіки робить інвестиційну модель її розвитку фактично безальтернативна. У той же час, через багато причин, у тому числі політичного та економічного характеру, у країні спостерігається значний дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів.

Таким чином, проблема залучення прямих іноземних інвестицій стає ще актуальнішою. Проте, на практиці іноземні інвестори не поспішають вкладати свої кошти в країну, що характеризується несприятливими умовами ведення бізнесу.

Для подолання труднощів розвитку суспільства та економіки необхідно зрозуміти першопричини спостережуваної динаміки, переосмислити суть інвестиційного процесу, його роль і місце в сучасній вітчизняній економіці.

Залежно від відповіді питання, навіщо необхідний інвестиційний механізм, залежать підходи до його побудови в Україні. Інвестиційний процес виконує різноманітні функції (рисунок 3.6).

Рис. 3.6 Використання в інвестиційному процесі отриманих соціально-економічних результатів

Джерело: розроблено автором

Для фахівців з моделювання соціально-економічного зростання інвестиції є важливим фактором, який впливає на темпи зростання [7]; для фахівців з доходів та витрат населення – це один із видів використання коштів та потенційних доходів; для досліджень технологічного розвитку – важливий елемент інноваційно-інвестиційного процесу [8].

Отже, інвестиції є одним із інтегральних показників економічного розвитку. У сучасних умовах за характеристики ефективності використання отриманих результатів економічної діяльності він стає найважливішим елементом ВВП країни, від якого залежить примноження багатства.

Система соціально-економічних відносин у країні має забезпечувати можливості формування доходів населення, які використовуються надалі на поточне споживання та заощадження. Незбалансованість доходів, призначених для споживання, та наявності споживчих товарів може

призводити до соціальних конфліктів, а також відсутність інвестиційних товарів при збільшенні доходів, призначених для накопичень, може мати негативні наслідки.

Пріоритет окремих функцій неминує формувати обмеження на вирішення інших завдань. У рамках національної економіки можуть виникати суперечності між функціями, що виконуються інвестиційним механізмом. Наприклад, можна збільшувати віддачу на вкладені кошти, підвищувати ефективність виробництва, здійснюючи «проїдання» капіталу, а чи не його нарощування. У замкнених соціально-економічних системах, які вирішуються в рамках відтворювального процесу, взаємопов'язані, але в глобальній економіці виникають суттєві відмінності у процесах. Кошти на інвестування можна заробляти в одній країні, а вкладати зароблене в іншу.

Для подолання труднощів розвитку економіки та суспільства необхідно зрозуміти першопричини динаміки, що спостерігається, переосмислити суть інвестиційного процесу, його ролі та місця у сучасній вітчизняній економіці.

Інвестиційна модель соціально-економічного розвитку в умовах сталого розвитку повинна забезпечити підвищення інвестиційної привабливості держави для ефективності проведення структурних інноваційних перетворень на національному і регіональному рівнях.

Основними факторами, які покликані забезпечити інвестиційну привабливість України для соціально-економічного розвитку є:

- по-перше, інвестиційно-інноваційна політика держави;
- по-друге, правове закріплення інвестиційної політики держави;
- по-третє, створення стимулів для інвесторів, які вкладають кошти в інноваційну сферу.

Слід більш детально зосередитися на перерахованих факторах, що повинні забезпечити інвестиційну привабливість України.

У статті 10 Господарського кодексу України передбачено, що основними напрямками соціально-економічної політики, які визначаються державою, є такі напрямки (рис. 3.7).

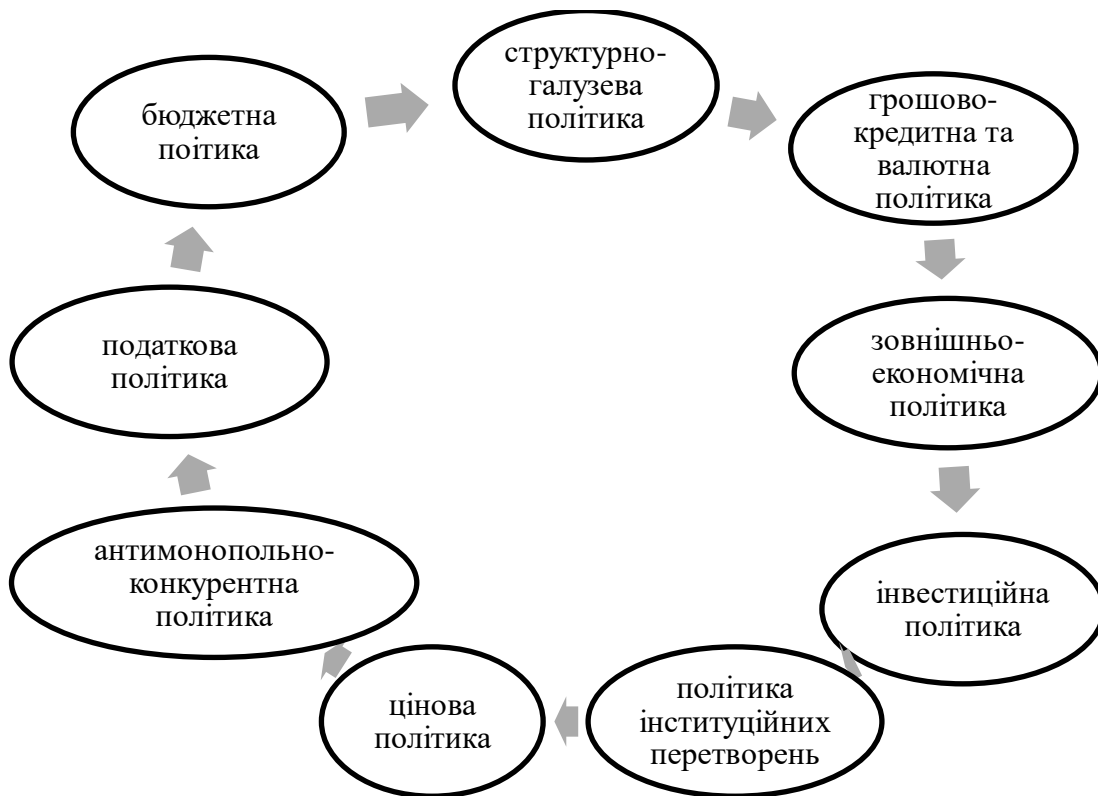

Рис. 3.7 Напрямки соціально-економічної політики України

Джерело: розроблено автором

Так, структурно-галузева політика, спрямована на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Компонентами даної політики є такі сфери діяльності, як промисловість, агрокомплекс, інфраструктура та будівництво, а також інші види соціально-економічної діяльності, які здійснюються державою у вигляді самостійної системи напрямів стимулювання економіки.

Відтак, інвестиційна модель соціально-економічного розвитку України має бути спрямована на забезпечення належних умов для формування та залучення іноземних капіталовкладень у процесі діяльності суб'єктів господарювання з метою багатоаспектного відтворення основних засобів виробництва відповідно до діючої галузі та визначених пріоритетів соціально-економічної політики, а також з метою забезпечення ефективного, цільового та раціонального використання вкладених коштів.

Таким чином, модель інвестиційного забезпечення соціально-економічного розвитку держави та інвестиційна політика є незалежними між собою. На сьогодні, відзначається потреба у активному залученні іноземних інвестицій для реалізації прогресивних змін у соціально-економічній структурі. У такому випадку, відзначається потреба у створення привабливих умов для іноземних інвесторів, які сприятимуть цілеспрямованому та ефективному залученню інвесторів до процесу комплексного удосконалення національної економіки та розвитку суспільства в Україні.

Обдумана та цілеспрямована діяльність органів державної влади, зокрема спрямована на забезпечення інвестицій надала б можливість вирішення питань щодо стабілізації української економіки. Саме тому, перш за все, необхідно визначити галузеву та інвестиційну політику країни як єдине ціле та встановлювати відповідно зв'язок між ними.

За умов нинішнього ринку та економічного становища України можна зробити висновок, що лише комплексна модель інвестиційно-інноваційного розвитку зможе вирішити проблемні аспекти соціально-економічного розвитку та стабілізації вітчизняного економіки. У такому випадку, відзначається необхідність у формування інвестиційної моделі спрямованої на задоволення інноваційних потреб з метою подальшого розвитку держави та сталості економіки, і в результаті – співіснування галузей та інвестицій.

З метою впровадження інвестиційно-інноваційної моделі соціально-економічного розвитку України, перш за все, слід виокремити відповідні правові, економічні, організаційні та інші засади інвестиційної привабливості країни, які б дали змогу приваблювати іноземних інвесторів до розвитку вітчизняних інновацій.

Істотним важелем для реалізації даного механізму є належний стан українського законодавства, яке б повноцінно урегулювало б питання інвестицій та інновацій, створення відповідного потенціалу країни на внутрішньому та зовнішньому ринках. Саме тому актуальності набирають питання щодо відповідного захисту інтелектуальної власності та ліцензування.

Значна кількість вчених зосереджують увагу на тому, що слід сформувати базу або розгалужену право-захисну систему щодо захисту новацій та інтелектуальної власності.

Права щодо захисту винаходів та інтелектуальної власності повинні мати монопольний характер, що є головною передумовою для належної конвертації даних у продукцію та дає змогу отримувати монопольний дохід шляхом збільшення рентабельності національної економіки [8].

Відтак, ключові передумови для формування інвестиційного моделі соціально-економічного розвитку України за рахунок розвитку інноваційної діяльності та основні фактори впливу наведено на рисунку 3.8.

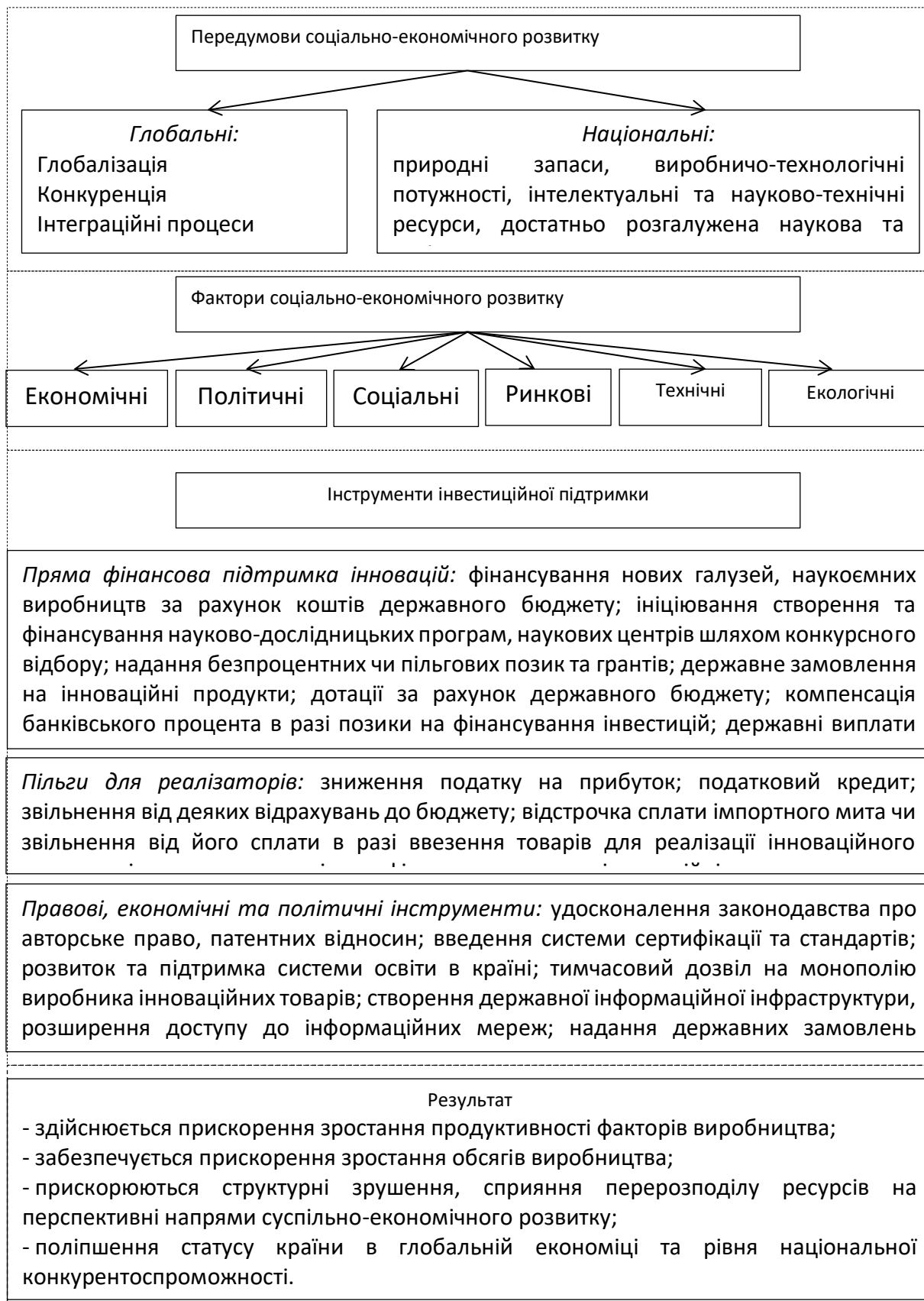

Рис. 3.8 Модель інвестиційної підтримки інноваційного соціально-економічного розвитку

Джерело: розроблено автором

Аналізуючи рисунок 3.8 можна виокремити основні проблеми, які впливають на низький рівень інвестиційної активності країни та перешкоди на шляху до реалізації інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку (рис.3.9).

Рис. 3.9 Причини низької реалізації інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку

Джерело: розроблено автором

Крім того, такі причини як сповільнення національної економіки та обмежені можливості державного бюджету значно впливають на зменшення обсягів інвестування у розвиток інфраструктури. Відзначається істотне скорочення обсягів інвестицій у соціальні галузі. Так, у 2017-2018

роках майже увесь обсяг запозиченого капіталу було спрямовано на урівноваженість макроекономічного балансу.

У той же час, можливості щодо інвестування у реальний сектор економіки є досить обмеженими внаслідок високих відсоткових ставок за позиками та непрозорими перспективами щодо росту економічних показників які змушують іноземних інвесторів більш ретельно відбирати проекти для інвестування та можливо відкласти їх на майбутнє.

Привабливість соціально-економічної системи України для іноземних інвесторів визначає ефективність використання інвестиційної моделі, які спрямована на подальший розвиток держави за рахунок впровадження та підтримки інноваційної діяльності. Українська економіка характеризується не досить привабливими показниками, а також зниження інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів внаслідок загострення політичних конфліктів.

Нині, в нашій державі сформовано широке правове поле для іноземного інвестування відповідно до якого передбачено низку гарантій спрямованих на залучення іноземних інвесторів. Відтак, на території України використовують державний режим щодо діяльності іноземних інвесторів та створенню належних умов співпраці із українськими інвесторами. Слід зауважити, що іноземних капітал не підлягає націоналізації в нашій країні [11].

За умови припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору надано гарантії щодо повернення його вкладеного капіталу у натуральному еквіваленті або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Україна також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Відповідно до розроблених концепцій розвитку, зокрема Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року та Концепції Державної програми розвитку інвестиційної діяльності на період до 2026 року можна виокремити два сценарії вирішення питань щодо інвестиційної підтримки соціально-економічного розвитку шляхом впровадження інновацій та інноваційних проектів, які представлено на рисунку 3.10.

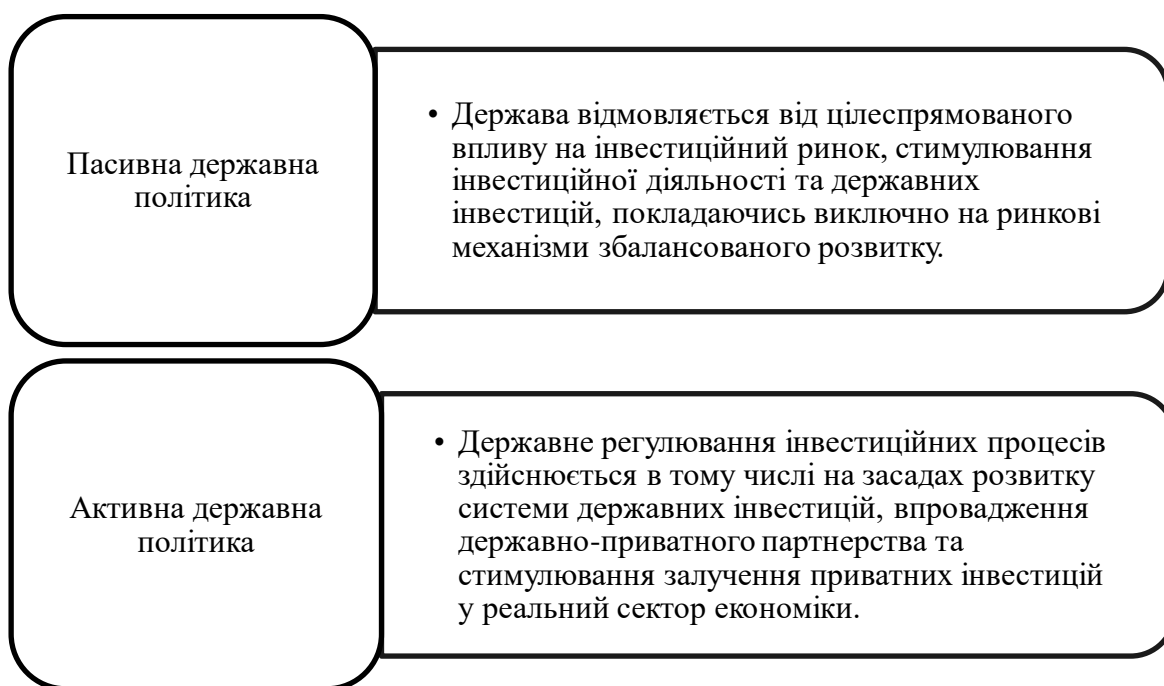

Рис.3.10 Варіанти державного регулювання інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку

Джерело: розроблено автором

Безсумнівно, найпривабливішим сценарієм вирішення поставлених задач є активна політика держави спрямована на задоволення сучасних інвестиційних тенденцій щодо розвитку держави у після кризових періодах.

Таким чином, на основі всього вище зазначеного можна виділити ключові заходи щодо впровадження сучасної інвестиційної моделі спрямованої на соціально-економічний розвиток держави, зокрема це:

- опанування нових інформаційно-комунікаційних технологій;
- швидкий розвиток біотехнологій та інноваційної медицини;
- новітні методи мікробіологічних досліджень;
- використання сучасних засобів автоматизованого виробництва;
- розвиток космічних технологій;
- поширення інформаційної та телекомунікаційного галузі за допомогою супутникового та оптичного зв'язку;
- реабілітація навколишнього середовища шляхом впровадження новітніх еко-систем.

Отже, для ефективного впровадження інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку України та забезпечення її сталого функціонування необхідно, перш за все, створити сприятливе правове поле, яке б мало змогу забезпечити розгалужений комплекс стратегічних мір спрямованих на створення привабливих умов для залучення іноземних інвесторів та іноземного капіталу.

Іноземне інвестування в сучасних економічних реаліях передбачає чималий ризик, який має тенденції до зміни відповідно до терміну окупності вкладеного капіталу. Саме тому, держава за допомогою ефективного правового поля здатна забезпечити гарантії для іноземних інвесторів і тим самим, заохочувати їх до інвестування в інноваційні проекти внаслідок збалансовування інвестиційного ризику.

На сьогодні в нашій державі на макрорівні неможливо успішно планувати розвиток нових технологій, створювати дієву інноваційну політику та забезпечувати належний рівень її реалізації. Концептуальною основою державної політики фінансового забезпечення інноваційного розвитку має стати створення спеціалізованих державних фінансових інститутів і їх взаємодія з банківськими та небанківськими фінансовими інститутами. У такому випадку слід розробити єдину комплексу

національну програму спрямовану на розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні.

Передовими чинниками, які здатні забезпечити високий рівень інвестиційної привабливості в Україні є стимулювання інвестиційної діяльності на внутрішньому ринку. Зокрема це можуть бути такі важелі, як:

- зниження податкової ставки та зменшення кількості обов'язкових податків;
- скорочення митних платежів;
- встановлення податкових та митних квот за умови інвестування в інновації;
- спрощення процедури реєстрації інвестиційної та інноваційної діяльності;
- гарантії захисту іноземних інвесторів.

У науковому середовищі мають місце суперечки щодо впливу вищенаведених важелів щодо соціально-економічного розвитку України.

Подальші етапи розробки та удосконалення інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку слід здійснювати відповідно до основних стратегічних завдань нашої країни, норм визначених законодавством, принципів соціально-економічної спрямованості та інтересів суспільства.

Таким чином, можна стверджувати, що в Україні доцільно втілювати модель соціально-економічного розвитку держави, яка ставить за мету створення соціально орієнтованої економіки та всебічний розвиток потенціалу громадянина.

Водночас слід реально враховувати сучасний соціально-економічний стан України і усвідомлювати, що соціально-ринкова економіка може функціонувати лише у країні з високим рівнем розвитку продуктивних сил і реально діючими ринковими відносинами. Відповідно до сучасної економічної ситуації в державі, перехід у короткі терміни до повноцінної моделі соціально-розвиненої країни є малоімовірний, адже це може лише

загострити проблему дефіциту державного бюджету через збільшення податкового навантаження для зростання соціальних видатків держави.

Отже, для здійснення даного переходу, необхідно обрати таку модель інвестиційного розвитку, яка б у перспективі дозволила перейти до соціально-орієнтованої економіки [6]. Саме тому деякі українські економісти вважають, що на сучасному етапі для України доцільно обрати саме інвестиційну модель соціально-економічного розвитку, а для її реалізації уряд має впроваджувати спеціальні інноваційні програми, які в майбутньому забезпечать перехід до моделі соціально орієнтованої економіки [4].

3.3 Пріоритетні напрямки інвестування в Україні

Залучення іноземних інвестицій відіграє провідну роль в економіці та є основною характеристикою розвитку у майбутньому. Іноземні інвестиції впливають на всі сфери господарського життя країни. Залежно від співвідношення іноземного та національного капіталу можна говорити про сталий розвиток національної економіки, до якого сьогодні прагнуть усі країни світу. Для цього необхідне функціонування ефективної інвестиційної інфраструктури, ефективного інвестиційного плану, ефективної співпраці між Україною та країнами інвесторами.

На сьогодні, пріоритетними аспектами у залученні прямих іноземних інвестицій є:

- розробка ефективних заходів та реалізація політики стимулювання інвестиційної діяльності;
- модернізація інвестиційної сфери;
- інфраструктура інвестиційної діяльності;

– привабливе інвестиційне середовище.

Проте, слід визначити які ж переваги матиме українська економіка внаслідок залучення ПІ. Отже, за рахунок збільшення обсягів залучення ПІ підвищиться рівень конкурентоспроможності вітчизняних компаній, збільшуватимуться обсяги розробки інноваційної та високотехнологічної продукції, розвиватиметься енергетичне машинобудування в країні, а також інші пріоритетні сектори та галузі, де спостерігається необхідність залучення капіталу – аерокосмічна галузь, аграрне машинобудування, суднобудівна галузь, транспортний сектор.

У контексті формування інфраструктури інвестиційної діяльності слід звернути увагу на створення ефективно діючих державних інститутів, які б несли повну відповідальність за формування сприятливого інвестиційного середовища та інвестиційного клімату, за налагодження співпраці з міжнародними інвесторами, з європейськими країнами, рекламували перспективні проекти (будівництво та реконструкція автодоріг, тепломереж, електромереж) для здійснення капіталовкладень у міжнародному середовищі.

Діючим механізмом залучення іноземних інвестицій є наявність інвестиційного плану. Для того, щоб Україна стала на шлях відновлення інвестування та економічного зростання необхідно докласти певних зусиль. Звичайно, варто враховувати національні інтереси всіх регіонів країни та сприяти спрямуванню іноземного капіталу в регіони, сектори та проекти, які найбільше відчують потребу. Отже, розподіл на групи для залучення іноземного капіталу може мати наступний вигляд:

До першої групи слід віднести найбільш життєво важливі галузі – ті, які є не лише пріоритетним, а й значущими для економіки країни. Наприклад, транспортну сферу, машинобудування, електроенергетику.

Друга група складається з галузей економіки, які є також важливими для економіки країни. Підприємства цих галузей можуть вижити та стати

конкурентоспроможними у сучасних умовах лібералізації торгівлі та лібералізації зовнішньоекономічних відносин, що можуть сприяти оновлення технологій та підвищення ефективності організації виробництва. До них слід віднести чорну та кольорову металургію, підприємства військово-промислового комплексу, хімічну промисловість.

До третьої групи слід віднести підприємства, які сьогодні не є конкурентоспроможними, і можуть бути збитковими. До цієї групи належать вугільні підприємства, сільське господарство, цивільне машинобудування, виробництво хімічних волокон та пластмас та інші. Саме вони найбільше потребують капіталовкладення, нових підходів в організації виробництва, оновлення технологій.

На сьогоднішній день іноземні інвестиції відіграють важливу роль для економічної стабільності країни. Внаслідок припливу інвестицій з'являється можливість виходу з економічної кризи, розвитку технологічного процесу, покращення показників економічної діяльності. Але теперішній стан інвестиційної привабливості України знаходиться на досить низькому рівні.

На рисунку 3.11 наведено основні пріоритетні напрями іноземних капіталовкладень в Україні за 2020 рік.

Рис. 3.11 Пріоритетні напрями іноземних капіталовкладень в Україні за 2020 рік
Джерело: розроблено автором

Для покращення залучення іноземних інвестицій потрібно здійснення ефективних реформ в економічній та законодавчій діяльності країни. Внаслідок проведених досліджень можна виділити напрямки для збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій.

Перш за все потрібно стимулювати приплив якісного капіталу в реальний сектор, внаслідок: покращення інвестиційного клімату країни, надання державних пільг суб'єктам господарювання при інвестуванні у домінуючі галузі та у слаборозвинені регіони, підтримки стабільного національного курсу.

Для зменшення неефективних інвестицій потрібно: сприяти розвитку внутрішнього інвестування та обмеження на вивезення прибутків з високооборотних галузей.

Наступним кроком для покращення інвестиційного клімату є залучення інвестицій не тільки у фінансовий сектор, а у пріоритетні галузі для іноземних інвесторів:

- агропромисловий комплекс,
- житлово-комунальний комплекс,
- машинобудівний комплекс,
- транспортна інфраструктура,
- переробна промисловість.

Політична стабільність та стабільне законодавче поле також мають вплив на інвестиційний клімат. Тому для покращення та збільшення інвестиційної діяльності потрібно вирішити такі проблеми, які мають негативний вплив:

- низька якість забезпечення прав інвесторів,
- відсутність системного підходу до змін у законодавстві,
- проведення судових реформ, які не повинні призводити правових неузгоджень.

Ще одним із головних механізмів збільшення потоків прямих іноземних інвестицій є якісне регулювання фінансового ринку. Мета державної політики має бути направлена не тільки на залучення іноземних інвестицій, а й на активізацію підприємницької діяльності країни, внаслідок чого фінансові ринки будуть стабільними та зросте дохідність населення.

Наступним варіантом для збільшення потоків прямих іноземних інвестицій є відновлення вільних економічних зон. Але при відновленні спеціальних економічних зон має бути розвинена інфраструктура та технологічне виробництво на цих територіях.

Економіка України знаходиться в нестабільному становищі, тому останнім етапом буде розвиток внутрішніх інвестицій для покращення економічного розвитку. При надходженні іноземних інвестицій

відбувається покращення виробництва та розвиток підприємств і галузей країни, але без належного розвитку внутрішніх інвестицій не вдасться забезпечити сталого економічного розвитку.

Так, на рисунку 3.12 представлено динаміку залучення прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор України.

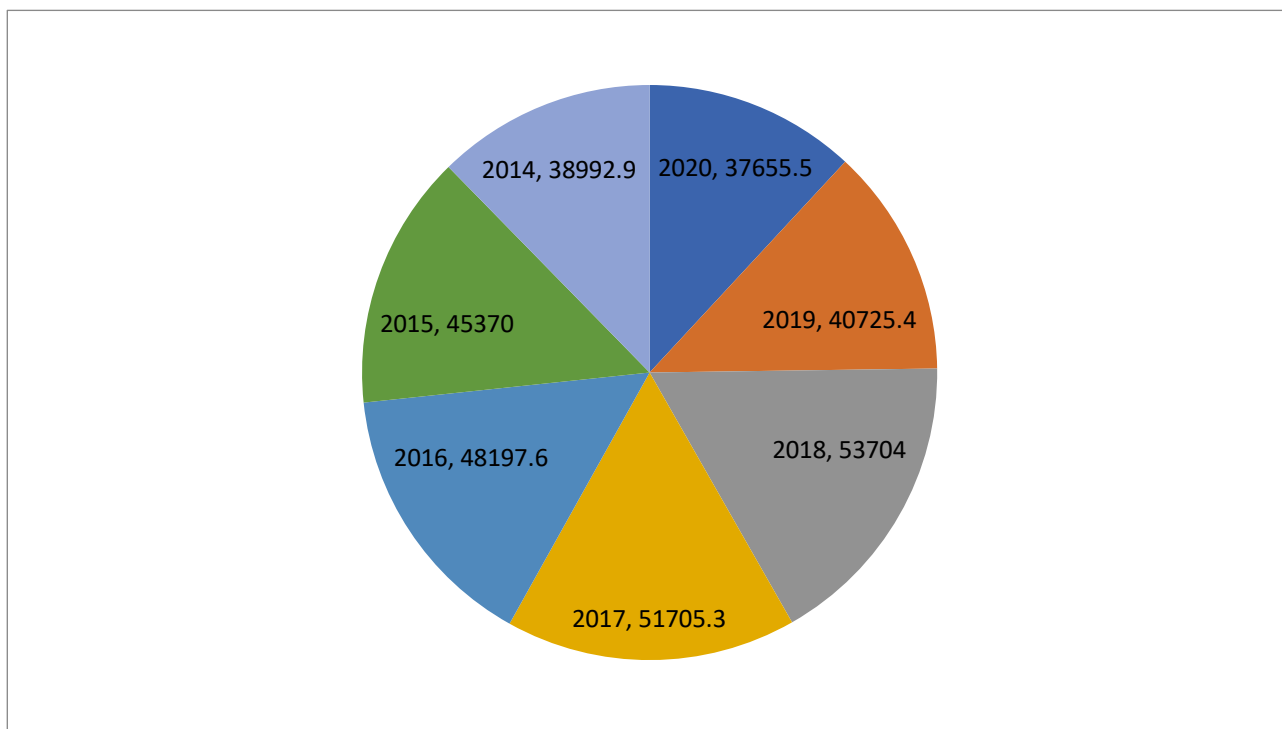

Рис. 3.12 Динаміка залучення ПІІ в Україну

Джерело: розроблено автором

Найбільш пріоритетними напрямками для залучення іноземних інвестицій є: енергетика, будівництво, агросектор, машинобудування, харчова промисловість, ритейл, медицина, фінтех, аутсорс. Норми залучення інвестицій та обсяги ринку відображено на рисунку 3.13.

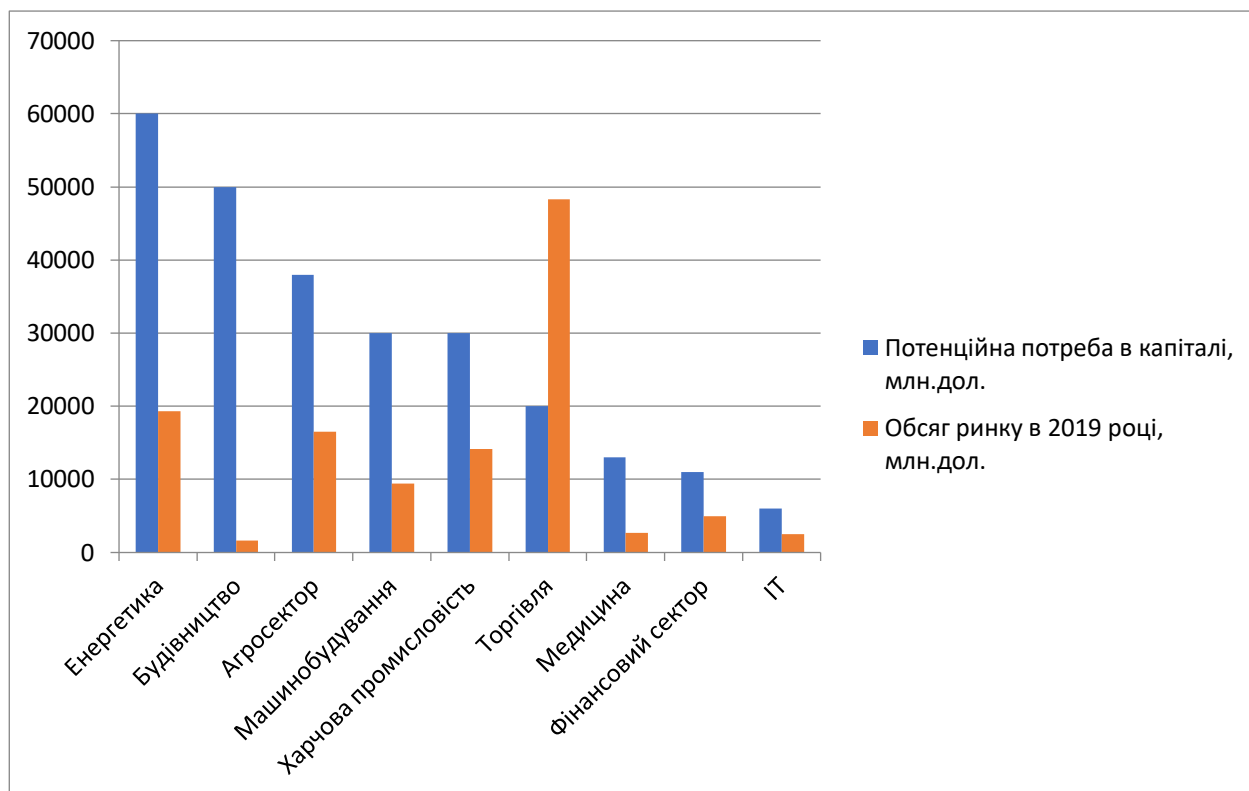

Рис. 3.13 Пріоритетні напрямки для залучення інвестицій

Джерело: розроблено автором

У період зростання населення планети та збільшення потреби в продуктах харчування інвестори почали активно вкладати гроші в агросектор. Загалом з початку 2014 року інвестиції в українське сільське господарство зросли на 81%. Проте, за даними Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», за перші 9 місяців 2020 року обсяг інвестицій в український агросектор зменшився на 40,9% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Низька активність інвесторів пояснюється весняним локдауном та настанням глобальної фінансової кризи. З появою ринку землі та його повноцінним функціонуванням світова економіка почне відновлюватися, тож слід очікувати значного збільшення іноземних інвестицій в агросектор.

На тлі майбутнього відкриття ринку землі все більше внутрішніх та іноземних інвесторів зацікавлені у входженні в українське сільське господарство шляхом придбання агрокомпаній.

Насамперед інвесторів цікавить сектор рослинництва, оскільки попит на зернові стабільно зростає, особливо на ринках країн ЄС, Азії та Близького Сходу. Якщо говорити про конкретні об'єкти для інвестування, то відмінними варіантами є агрокомпанія із земельним банком 3200 га в Житормирській області та птахокомплекс, що діє, в Черкаській області.

На відміну від більшості розвинених європейських країн, сільське господарство в Україні є найбільш ємною галуззю для залучення іноземних інвестицій в економіку. Цьому сприяють як ринкові переваги, і проблеми інших галузей. Серед позитивних факторів – сприятливі природні умови та вигрешне розташування країни на карті світового агробізнесу, дешевизна локальних ресурсів та історична схильність до сільського господарства, наявність розвиненої інфраструктури та сільськогосподарського машинобудування, сусідство із провідними світовими ринками-споживачами.

Найперспективнішими нішами українського агропромислового комплексу є:

– зернова логістика (Україна має намір нарощувати вал зернових Протягом наступних п'яти років планується збільшення валу до 100 000 т із нинішніх 60 000 т. Інфраструктура для зберігання та транспортування зерна зношена і часто не відповідає вимогам міжнародних компаній. За даними Світового банку, українські аграрії щорічно через поганий стан логістичних об'єктів недоотримують від 600 млн.дол. до 1,6 млрд.дол. Це 20-50% від поточного обсягу банківських позик сільському господарству.);

– точний розподіл землі (Ринок точного землеробства в Україні, за оцінками засновника компанії SmartFarming Артема Беленкова, становить близько 50 млн.дол. на рік (програмне забезпечення, автопілоти,

датчики, дрони, агрегати, обладнання, консалтинг, сервіси). Потенціал ринку величезний – щороку зростає приблизно на 25%. Слідом за великими латифундистами системи точного землеробства та земельного моніторингу активно впроваджують і аграрії середньої ланки, і невеликі фермери.);

– органічне виробництво (За даними Мінагрополітики, Україна експортує 80% виробленої органічної продукції. Усього за 2016 рік за кордон пішли 165 000 т органіки, що принесло аграріям майже €46 млн. Найбільшими імпортерами української продукції у 2016 році стали Німеччина, Швейцарія, Нідерланди, Італія, Польща, Великобританія, Австрія, Франція, Бельгія, Угорщина. Також українські виробники експортують органічну продукцію до США, Канади, Австралії та деяких країн Азії.).

В останні роки в Україні активно розвивається ІТ-індустрія, з'являються нові венчурні фонди та ІТ-стартапи. На сферу ІТ слабо впливає політична ситуація в країні, попит у світі на українських програмістів найближчим часом зростатиме, тому ризики для інвесторів мінімальні. Так, експорт українських ІТ-послуг за 2019 рік згідно з прогнозом компанії, ClobalLogic досяг 3,5 млрд доларів, а у 2020 експорт комп'ютерних послуг має принести вже 4,5 млрд доларів. Якщо у 2018 році в ІТ-секторі працювало близько 130 тисяч працівників, то зараз до ІТ задіяно вже близько 172 000 фахівців.

Українські аутсорсери генерують чималий доларовий виторг і витрачають його всередині країни. Зрозуміло, що це позитивно впливає на українську економіку загалом. Але великі інвестиції у проекти, над якими працюють українці, заходять до країн, де знаходяться замовники коду та власники авторських прав.

За даними Української асоціації венчурного капіталу та прямих інвестицій (UVCA), у 2018 році в країні було укладено 87 інвестиційних угод із нашими інноваційними компаніями, що на 32% більше, ніж у 2017-

му. Загальна сума інвестицій у 2018 році склала 88 млн.дол., і понад 400 млн.дол. – за останні 5 років.

Отже, пріоритетними напрямками для залучення іноземних інвестицій в ІТ-сферу є:

- R&D центри;
- дата центри;
- складання гаджетів.

Ще одним надзвичайно вигідним напрямком для інвестування є сфера e-commerce. Епідемія COVID-19 та карантин лише посилили тренд на цифровізацію торгівлі. У 2020 році обсяг продажів інтернет-магазинів зріс на 32%, порівняно з 15% у 2019 році. 4 трлн). У 2021 році проекти у сфері e-commerce та сервіси доставки продуктів харчування будуть найбільш вигідними та безпечними варіантами для інвестування.

Один із найбільш перспективних секторів для мільярдних капіталовкладень – це інфраструктура. Поки, що інвестицій у цьому секторі не так багато. Головним чином, гроші приходять у проекти із уже відпрацьованими бізнес-моделями, майбутнє яких легко спрогнозувати.

Найбільш показовий приклад – сектор зв'язку. На початку 2015 року Київстар, МТС Україна (Vodafone) та lifecell на 3G-аукціоні заплатили державі за нові ліцензії 8,7 млрд грн. Відтоді компанії інвестували в інфраструктуру нового покоління понад 20 млрд. грн. Виходить, що з урахуванням ліцензій обсяг іноземних інвестицій (акціонери всіх трьох компаній – не українські структури) вже становив загалом близько 30 млрд грн., або трохи більше 1 млрд.дол.

Ще одним великим інвестиційним проектом на ринку телекомунікацій є модернізація старих мідних мереж Укртелекому. Минулого року найбільший провайдер фіксованого зв'язку та інтернету оголосив про залучення до цього проекту 250 млн.дол. інвестицій від

китайського China Development Bank. У шести найбільших містах країни старі АТС замінять на портативні шафи Huawei.

Таким чином, загальний обсяг інвестицій у телекомунікації найближчим часом може становити близько 2 млрд.дол.: з них більша частина - 3G-проект та трохи менше половини – 4G та модернізація Укртелекому.

Після того, як парламент у 2015 році встановив на ринку альтернативної енергетики зрозумілі та прогнозовані правила гри, у галузь буквально рікою потекли нові гроші.

Зелений тариф в Україні щорічно знижуватиметься до 2025 року, а скасують його лише 2030-го як тимчасовий стимул розвитку відновлюваних джерел енергії. Це дозволяє прорахувати терміни окупності таких популярних останніми роками проектів, як сонячні станції. Головним стимулом у розвиток цього ринку нашої країні стало стрімке здешевлення сонячних панелей.

В Україні в 2020 році інвестиції у енергетику зменшилися майже втричі порівняно з попереднім роком і склали 1,4 млрд.дол..

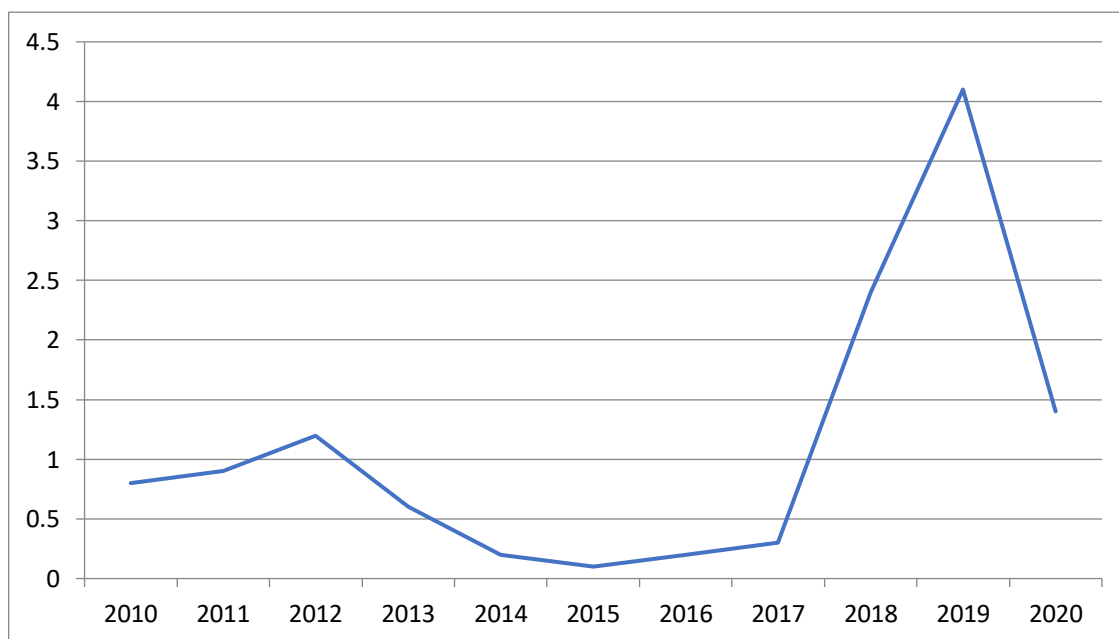

Рис. 3.14 Іноземні інвестиції в енерго-сектор України, млрд.дол.

Джерело: розроблено автором

Таким чином, інвестування у відновлювані джерела енергії в Україні передбачає інтеграцію екологічних та соціальних елементів у процеси аналізу, оцінки та прийняття економічних та фінансових рішень. Цей процес поступово набирає обертів, до нього приєднуються все більша кількість компаній у різних секторах економіки України, де керівництво підприємств починає інтегрувати у процес прийняття рішень соціальні та екологічні фактори. Однак цей процес йде досить повільними темпами і потребує значної активізації.

Фармацевтична галузь є неосяжним полем для роботи іноземних інвесторів в Україні, адже рівень вітчизняної медицини суттєво відстає від передових світових технологій. За даними Європейської бізнес-асоціації, останні п'ять років в українську фармацевтику вклали близько \$200 млн. За даними аналітичного агентства Бізнес-Кредит, близько чверті ліків на українському ринку - імпорتنі. Можливості відкриття виробництва у країні для іноземних компаній є.

По-перше, іноземні компанії наголошують на наявності в Україні кваліфікованого кадрового потенціалу, по-друге – відносну незайнятість ринку, а також державні програми підтримки бізнесу в галузі фармацевтики.

Фармацевтика та біотехнології залишаються найбільш високотехнологічними галузями у світі за обсягом абсолютних та відносних витрат. На них припадає 70% усіх інвестицій у медсфері – понад 1 трлн. дол. У період 2017-2025 років світовий фармацевтичний ринок (включаючи біотехнології) зростатиме в середньому на 4,6%, а до 2025 року його обсяги становитимуть \$1,7 трлн. дол.

Так, основними напрямками для залучення іноземних інвестицій в Україну є розвиток таких аспектів:

– E-health і цифровізація медичних послуг (E-health та Digitalization є основними напрямками для інвестицій у світовій фармацевтиці, але поки що вони не розкриті в Україні.);

– біотехнології та регенерація;

– приватна медицина.

Виробництво їжі та напоїв це найконкурентніша, але й найнеобхідніша галузь для інвестицій. Nestle, Mondelez, Danone, Carlsberg, Coca-Cola – лише мала частка продовольчих гігантів зі світовими іменами, які повірили в Україну. Більшість компаній купують діючі підприємства та займаються їх модернізацією, але це не применшує їхнього впливу на економіку країни. Їхня присутність говорить про те, що іноземні компанії можуть успішно працювати в Україні.

Інвестиціями у виробництво продуктів харчування можуть бути: спортивне та протеїнове харчування, дієтичні продукти, продукти широкого вжитку, регіональні продукти.

Потенціал для виходу іноземних інвесторів у харчову промисловість загалом є, але у деяких підгалузях вже склалися сильні гравці, зокрема іноземні, і новому гравцеві буде складно увійти. Проте є підгалузі, у яких спостерігається сильна фрагментованість, відсутність бренданих продуктів. Насамперед, це стосується сегментів безпосередньої переробки сільськогосподарської продукції (наприклад, виробництво хліба, овочів, м'яса). З огляду на потенціал сільського господарства в Україні інвестори в переробку могли б як забезпечувати збут на внутрішньому ринку, так і працювати на експорт.

Основною проблемою залучення інвестицій в український оборонний сектор є відсутність приватного ринку озброєння та належних правил функціонування. Українські компанії ОПК не можуть повноцінно розвиватись, оскільки критично залежать від держоборонзамовлення. Іноземцям не вигідно інвестувати в українські компанії ВПК – більшість із

них належать державі, а всі супровідні процедури передбачають складне бюрократичне узгодження.

Якщо говорити про іноземні інвестиції в українську оборонну промисловість, то найпростіше працювати у форматі спільної діяльності або на підставі контракту.

Щодо фінансового сектору, то найпривабливішою фінансовою сферою для інвестицій у найближчі роки є банківський сектор.

Продовольчий ритейл це один із найперспективніших напрямів для інвестицій. Мережі продажу продуктів харчування, як правило, першими відновлюються після кризи. Зростання рівня життя споживачів дозволяє їм більше витратити. В Україні цей сегмент не насичений і можливостей для розвитку та подальшої консолідації ринку чимало. На другому місці за популярністю в інвесторів знаходиться непродовольчий ритейл, а вже потім – магазини з продажу одягу та взуття.

Згідно з опитуванням Mergermarket у подальшому, за очікуваннями активності у світовому M&A найцікавішими серед базових індустрій для залучення іноземних інвестицій будуть сектори фінансів (банки, страхові), фармацевтика та ритейл. З вищесказаним цілком корелює інтерес і в індустріях, що стрімко розвиваються: фінтех, цифрові технології в медицині та інтернет-торгівля. Це означає, що інвесторам цікаві як базові перспективи сектора, і підвищення продуктивності у яких з допомогою запровадження високих технологій.

Висновки до розділу 3

Вивчені та проаналізовані у даному розділі фактори впливу на залучення іноземних інвестицій та інвестиційну привабливість країни, дозволили зробити висновок, що попри очевидний зв'язок між макроекономічними показниками, виявляють вони себе в різних аспектах по-різному.

Серед них негативними факторами є непрозора політика регулювання, домінування державної власності та відсутність належної системи захисту прав інвесторів, низький ступінь верховенства закону та обмеження економічних свобод.

Саме тому, для подальшого формування інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку слід враховувати дію цих факторів. Крім того, для ефективного впровадження інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку України та забезпечення її сталого функціонування необхідно, перш за все, створити сприятливе правове поле, яке б мало змогу забезпечити розгалужений комплекс стратегічних мір спрямованих на створення привабливих умов для залучення іноземних інвесторів та іноземного капіталу.

Підсумовуючи, можна зазначити, що найбільш привабливою формою інвестування в Україні є прямі іноземні інвестиції, зокрема найбільш пріоритетними галузями в 2020 році були: переробна промисловість, фінансова діяльність, торгівля та інші напрями іноземних капіталовкладень.

Таким чином, на основі проведеного дослідження, можна відзначити, що пріоритетними напрямками для інвестування в Україні є енергетика, будівництво, агросектор, машинобудування, харчова промисловість, роздрібна торгівля, медицина та фармацевтика, ринок фінтех послуг та аутсорсингу.

ВИСНОВКИ

Відповідно до структури дослідження, у першому розділі було розглянуто питання сутності інвестицій та їхньої класифікації. Коротко сформулювавши, інвестиціями можна назвати вкладення матеріальних та нематеріальних цінностей з метою одержання ще більшої вигоди у майбутньому. Для обліку, планування, аналізу та підвищення ефективності інвестицій існує їх чітка класифікація на мікро- та макрорівнях.

Специфікою інвестиційної діяльності називається ряд фінансово-економічних передумов, що детермінують можливість та ефективність ведення бізнесу в конкретному регіоні чи країні. До уваги беруться такі фактори: політичні, географічні, історичні, культурні, правові, соціально-економічні, організаційні, фінансові, динаміка макроекономічних показників, наявність чи відсутність природних ресурсів, демографічна ситуація, рівень розвитку законодавчої бази, валютна та фіскальна політика, прозорість та стабільність економічної системи. Для оцінки інвестиційного клімату (специфіки ринку) існують 3 класичні методики: універсальна, спеціальна та бальної шкали,- а також нині широкою популярністю користуються підходи для оцінки інвестиційного середовища в країні з використанням таких інструментів: статистичні методи та розрахунки; рейтинги та індекси, експертні оцінки; комбіновані.

Основною метою другого розділу був аналіз специфіки вітчизняного інвестиційного ринку шляхом дослідження динаміки найважливіших економічних показників, пошуком особливостей та тенденцій, що мали місце в Україні протягом усіх років незалежності.

Крім того, також у другому розділі особлива увага була приділена дослідженню інвестицій у розрізі різних їх видів, а саме : за спрямуванням

ресурсів (газузевий розподіл); за містами, де були освоєні активи; за структурою країн, з яких спрямовані ПІІ та іншими класифікаціями.

Результатом дослідження особливостей вітчизняного інвестиційного ринку, проведеного у другому розділі, стане висновок про те, що хоч в Україні щорічно здійснюються заходи задля покращення інвестиційного клімату, однак негативні оцінки експертів, науковців та керівників компаній вказують на недосконалість існуючої системи, що і спричиняє дефіцит інвестиційних активів. Також було виявлено найважливіші проблеми, що стримують подальший економічний розвиток : широко розповсюджена корупція; недовіра до судової системи; нестабільна валюта і фінансова система загалом; військовий конфлікт з Росією; обтяжливе та мінливе законодавство; репресивні дії правоохоронних органів; обмеження на рух капіталу та валютні операції ; складне податкове адміністрування; трудова міграція з України.

Відповідно до поставлених задач дипломної роботи , у третьому розділі була побудована економічна модель, що пояснює залежність активності дій інвесторів в державі під впливом певних факторів , з метою розробки методологічних рекомендацій щодо покращення інвестиційної привабливості України. Для моделі була використана модель фіксованих ефектів для панельних даних , оскільки до уваги беруться показники для 39-и країн Європи та Азії, що мають різні інвестиційні потенціали та умови ведення бізнесу, що робить використання методу OLS є недоречним в цьому випадку. Також було розглянуто приклади зарубіжних підходів та інструментів щодо активізації інвестиційного процесу в державі на прикладі Словаччини, Естонії, Литви Латвії, Канади, Південно-Африканської республіки та Ірландії.

На основі проведених досліджень був зроблений висновок про те, що й нині інвестиційний імідж нашої держави залишається незадовільним, що має стимулює органи державної влади до втілення стратегічної політики у

наступних напрямках: вдосконалення нормативно-правової бази, підвищення посилення відповідальності та прозорості роботи чиновників усіх ієрархічних рівнів (викорінення корупції), створення особливих благоприємних умов для закордонних інвесторів; налагодження співпраці між публічним та приватним сектором; розбудова інфраструктури; стимулювання розвитку вітчизняного фондового ринку та активізація роботи банківського сектору; підвищення прозорості укладання договорів між державою і бізнесом; розробка регіональних планів задля підвищення інвестиційної привабливості регіонів; стимулювання інвестицій в збільшення кількості висококваліфікованих кадрів;

Для покращення інвестиційного клімату необхідно провести низку заходів, зокрема:

1. Підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу.

2. Розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їх поточних рейтингів інвестиційної привабливості, забезпечити державний моніторинг їх виконання як одного з критеріїв успішності діяльності місцевих державних адміністрацій.

3. Суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики, зокрема – щодо запобігання антиконкурентним діям національних та іноземних інвесторів на українському ринку, удосконалити методики та критерії виявлення проявів недобросовісної конкуренції з урахуванням реалій сучасної української економіки.

4. Підготувати перелік заходів щодо посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самовря-

дування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів.

5. Поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо – і довго- строковий період часу.

У заключній частині роботі представлені пріоритетні галузі економіки, що мають потенціал до росту і потребують значних інвестиційних капіталовкладень, зокрема : сільськогосподарська діяльність, ІТ-сфера, окремі галузі важкої та легка промисловість, виробництво ліків, енергетика та логістика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бенджамін Грем. Розумний інвестор. Стратегія вартісного інвестування. Київ : Наш формат, 2019. 234 с.
2. Венгуренко Т. Г. Розвиток спільного інвестування на ринку капіталів // Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф., 2019. С. 102–104.
3. Грибіненко О.М. Економічний розвиток України в умовах покращення інвестиційного клімату / О.М. Грибіненко // Економічний простір. 2017. № 117. С. 75–86.
4. Гук, О., Мохонько, Г., & Шендерівська, Л. Тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*, (29).2021.
5. Гура А. О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення. *Економіка*. 2015. № 15. С. 188–196.
6. “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Аналітична доповідь. Київ : Заповіт, 2019. 316с.
7. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 366–368.
8. Кужелєв М. О., Плахотнюк В. В. Напрями оптимізації інвестиційного клімату в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. № 41. С. 119–126
9. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Механізм реалізації регіональних інвестиційних програм як фінансовий інструмент стимулювання регіонального розвитку. *Схід. – Маріуполь : Громадська організація «Український культурологічний центр»*, 2017. Вип. 6 (152). С. 22–27.

10. Малько К. С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. Економіка та управління національним господарством. 2015. № 3. С. 100–105.

11. Мельник А. В., Гук О. В. Механізм забезпечення інноваційного розвитку на промисловому підприємстві. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи :зб.тез доп. II Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 22 квіт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 228–229.

12. Обушна Н.І. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні / Н.І. Обушна, Т.В. Мацибора. – Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 193 с.

13. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fd>

14. Розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. URL: <https://zet.in.ua/statistika-2/rozvitok-investicijnoї-ta-innovacijnoї-diyalnosti-v-ukraїni/>

15. Фролова Г. І. Оцінка інвестиційного клімату в Україні. Економіка та управління національним господарством. 2014. № 2. С. 67–69

16. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. Основи інвестиційної діяльності. Київ : Генеза, 2018. 266

17. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С. О. Ко-валенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — № 38. — С. 366–368.

18. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.

19. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2856-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13–17. — С. 122.

20. Офіційний сайт верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

21. Про інвестиційну діяльність [Текст]: Закон України від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
22. Інвестиційний аналіз: посібник/ І.М. Бояренко, Л.Л. Гриценко; за ред. А.П. Вожжова, О.М. Теліженка, І.О. Школьника - К.:Київ. ц.учб.літ., 2017. – 400 с.
23. Західна, О. Р.Інвестиційний клімат України в період АТО (2014- 2015 рр.) та шляхи його покращення [Текст] /О. Р. Західна //Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 5. – С. 22-25.
24. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
25. Національний банк України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL: <https://bank.gov.ua>
26. Сіржук, Р.Індекс інвестиційної привабливості України [Текст] / Р. Сіржук // Цінні папери України. – 2015. – № 44-45. – С. 12.
27. Петренко Л.М. Теоретичні аспекти дослідження інвестиційної діяльності / Л.М. Петренко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. – Вип. 22, ч. II – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/54.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/54.pdf)
28. Федоренко В.Г. Інвестознавство. Підручник. – 3-тє вид., допов. / В.Г. Федоренко – К.: МАУП, 2004. – 480 с.
29. Нікітіна А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / А.В. Нікітіна // Вісник Запорізького національного університету – 2012. – № 2(6). – С. 161-165.
30. Венгуренко Т. Г. Розвиток спільного інвестування на ринку капіталів // Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції : матеріали Міжнар. наук.- практич. конф., 2019. С. 102–104.

31. Кужелєв М. О., Плахотнюк В. В. Напрями оптимізації інвестиційного клімату в Україні. Економічний вісник університету. 2019. № 41. С. 119–126.

32. Остання публікація Держстату за результатами державного статистичного спостереження щодо інвестицій зовнішньоекономічної діяльності // Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>

33. Doing Business 2020 // Світовий банк. 2020. URL: <https://www.doingbusiness.org/>

34. Жук М. В. Регіональна економіка : підручник. Київ : Академія, 2008. 416 с.

35. Гура А. О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення. Економіка. 2015. № 15. С. 188–196.

36. Фролова Г. І. Оцінка інвестиційного клімату в Україні. Економіка та управління національним господарством. 2014. № 2. С. 67–69.

37. Інвестиційна діяльність в Україні : Інформація Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id>.

38. Яблонська А. Інвестиційний та економічний клімат України в умовах російської агресії / А. Яблонська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iac.org.ua/investitsiyiny-ta-ekonomichniy-klimat/>.

39. Клименко Л. П. Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) / Леонід Павлович Клименко // Інвестиції: практика та досвід / Леонід Павлович Клименко. – Київ: ТОВ "ДКС Центр", 2002.